

BES<sup>e</sup>DA

E L E K T R O N S K A   K N J I G A

*Josip Vandot*

# Roža z Mucne gore



O M N I B U S

BESEDA

*Josip Vandot*

**ROŽA Z MUCNE GORE**

*Elektronska izdaja v sodelovanju  
z založbo Karantanija*

*To izdajo pripravil*

Franko Luin

*franko@omnibus.se*

---

**ISBN 91-7301-312-9**

---

*beseda@omnibus.se*

*www.omnibus.se/beseda*

---

## 1.

Natanko se pač ne morem spomniti, koliko let je že minilo od takrat, ko je bil Lipnikov Gab star deset let. Toliko pa vem vseeno, da je preteklo od takrat šestdeset let, če ne že več. Pravijo, da je bilo čudno leto takrat. Pozimi je bilo tako malo snega, da niso mogli spraviti niti sena s strmih senožeti, ki se razprostirajo po visokem, samotnem gorovju onkraj Podkorena. A mraz je pritiskal tisto zimo, strupen mraz, da so zamrznile vse vode po zagorski dolini. Ljudje so se zavijali v debele, kosmate ovčje kožuhe, če so le stopili na dvorišče. Okna so zamrznila in skozi debele ledene rože ni moglo posijati niti sonce, ki se je plazilo ves dan ob razdrtih grebenih snežnikov, obkrožajočih tiho, ozko Planico. Huj, in vaškim paglavcem so zmrzovala ušesa, ščinkavec jim je sedel na rdeče nosove, in niso jim pomagale niti črne madre niti debele volnene nogavice in rokavice! Javkali so in se stiskali k zakurjeni peči, dokler se stari oče ni naveličal njihovega javkanja. Stari oče je sedel na grelici, čedro je kadil, goste dime je puhal in se je jezil na razježeno otročad. No, paglavci so ga res ubogali, toda samo za nekaj hipov. Pa so pričeli spet javkati in se to-

gotiti na zimo, ki je ni hotelo biti ne konca ne kraja. Pa je stari oče spet zagodrnjal in se zjezil — oj, vso zimo je godrnjal in se jezil tam gori na gorki grelici.

Nazadnje pa je le prišla pomlad, in tisto pomlad je dopolnil Lipnikov Gab res deset let. Pomlad pa je bila lepa, da še nikoli take v zagorskem svetu. Paglavci so se oddahnili, a še bolj se je oddahnil stari oče na grelici, ker mu ni bilo več treba poslušati javkanja in vreščanja razježenih paglavcev. Zadovoljno je puhal sivkaste dimčke iz svoje čedre in čakal, da postane sonce še bolj gorko in veliko. Čakal je in godel sam pri sebi neko čudno, staro pesem, ki je ne pozna več današnji mladi svet. Sonce je pa kukalo skozi nizko okence, po podu so se igrali neblogljeni pomladanski žarki in so se zibali lahno, lahno nad črešnjevo, belo pogrnjeno mizo . . . »Hencajte — no!« se je namuznil stari oče. »Pa bo le sonce še zadosti gorko, da mi malo pogreje stari, skrivljeni hrbet. Pojdem pred hišo, in se usedem na klopico, na tisto malo klopico . . .«

Že se je pripravljala, da se skobaca iz grelice. A tisti hip se je pripodila v hišo razježena otročad in je vpila vsevprek in vikala, da je šlo staremu očetu skozi ušesa. Pa je res spet stari oče zarobantil, na vso moč je zarobantil in se napol dvignil na grelici. — »Mir, vam rečem!« je zavpil, da se je potreslo po izbi. »Ti nesrečni nepridipra-



vi! Kako ti vrišče in mislijo, da sem jaz svoja ušesa ciganom ukradel . . . Ali bo mir? Ho, ali bo ali ne bo?»

Toda otročad ga ni poslušala, ampak je vpila in vreščala naprej. Vpila je pa tole: »Stari oče, vi, stari oče! Na Mucno goro pojdite pogledat! Pa boste nekaj videli, stari oče! Čudna reč je na Mucni gori . . . Taka roža tam raste . . . Joy, kako čudna! Še nikoli nismo videli take rože . . . Pa tudi vi gotovo še ne, stari oče! Res, pojdite z nami, boste videli tisto čudno rožo . . . O, tudi vi ji ne boste vedeli imena, kakor ga tudi mi ne vemo . . . Kar z nami pojdite, stari oče, pa vam pokažemo čudno rožo . . .«

Stari oče ni več vpil, ampak je poslušal otročad in se čudil njenemu govorjenju. — »Hencajte — no!« je zagodrnjal. »Čudno se vedejo danes ti paglavci in gotovo ne lažejo. Pa bi le šel z njimi na Mucno goro, da pogledam, kaj je s tisto rožo. Saj, kaj bo to — na Mucno goro! Kosti si malo razmajem v soncu medpotoma . . . Ne bi mi škodilo — hencajte no, ne bo mi škodilo . . .«

Pa se je stari oče res skobacal z grelice. Topel, volnen suknjič si je oblekel in si poveznil na glavo črno madro. Grčavo palico je vzel iz kota, pa se je napotil iz hiše. Stopil je na cesto in šel počasi po njej. Okrog njega pa se je prerivala otročad, vsa nemirna in zasopla, in venomer čebljala, čebljala samo o čudni roži, ki je zacvetela na Mucni gori . . . »Videli jo boste, stari oče!« so gostoleli otroci. »Kmalu jo boste videli. Saj ne raste prav na vrhu.

Tam na trati raste — za tistimi tremi macesni, ki so menda stari že sto let. Tam boste videli tisto čudno rožo, stari oče! Pa ji ne boste vedeli imena . . .«

»Hm,« je godel stari oče in je stopal počasi, počasi naprej, pa se je opiral ob grčavo palico. Dospeli so iz vasi do zelenega hriba, ki se dviguje onkraj vasi strmo navkreber. Šli so po ozki stezi med nizkim grmovjem in so kmalu prišli do treh debelih, s sivim listjem poraslih macesnov, ki so samovali med krivenčastim grmičjem. — »Tam zadaj raste čudna roža,« so skoraj šepetali otroci. »Oh, skoraj se ne upamo blizu. Strah nas se . . . Pa ker ste z nami vi, stari oče, pa le gremo in vam pokažemo tisto rožo . . . Glejte jo, stari oče! Tam pri tretjem macesnu, vidite? . . . Ali jo vidite, stari oče? Ali jo vidite?«

Stari oče je stopil za macesen in je res ostrmel. Tam na mahoviti trati je zagledal veliko, košato rožo, ki je bila zares čudna. Na dolgem, debelem stebalu, okrog in okrog obdanem z rumenimi, suličastimi listi, so tičali trije vijoličasti cveti. Široke, zobčaste čaše so imeli ti cveti, in dolgi, rdeči pestiči so moleli iz čaš in so se nalahno, nalahno tresli v pomladnem vetrcu, ki je vel nad Mucno goro. Čudovit in težak vonj je dehtel od rože, da je človeku jemalo sapo . . . Stari oče je gledal tisto rožo, z glavo je majal in je ponavljal venomer: »Hm, hencajte no, hm . . .«



»Stari oče, kako je ime tej čudni roži?« je spraševala otročad nestrpno. »Ali veste vi, stari oče? Ali ste že videli kdaj tako rožo? Dajte, povejte nam, stari oče!«

Stari oče pa je le zmajeval z glavo ter pomišljal in pomišljal. Naposled je potegnil z roko prek čela, madro si je potisnil malce nazaj in spregovoril: »Hm, otročički, hm . . . Nisem še videl v življenju take rože. A slišal sem o nji, že mlad slišal . . . Ta roža se imenuje rožaponoža. Vsakih sto let zacveti enkrat na Mucni gori, pa — nanzanja samo nesrečo. O, nesrečo za tistega, ki je tako predrzen, da si jo upa utrgati. Otročički, pustimo rožoponožo, da se nam ne dogodi kaj hudega. Domov pojimo in pozabimo na tisto rožoponožo!«

Stari oče se je okrenil in brž odšel po stezi navzdol. Pa tudi otročad se je obrnila in je šla z njim. Samo Lipnikov Gab je postal pri roži, tisti Lipnikov Gab, ki je bil dopolnil tisto pomlad deseto leto. Pa je bil Gab res predrzen. Še celo z roko se je dotaknil čudovite rože, se posmejal in rekel na glas: »Če si tudi čudna, ti rožaponoža, se te nič ne bojim. Še celo utrgal bi te in te zataknil za klobuk, če bi se ne bal starega očeta. Pa bi me gledali ljudje in bili nevoščljivi, da nosim tako lepo rožo za klobukom. Kar utrgal bi te, ti rožaponoža!«

Stari oče ga je pogledal prav ostro. Potem so šli počasi po hribu navzdol in so se vedno bolj bližali ozkemu trgu na vasi. Mimo njega je tekel in šumel gorski potok Krot-njek. Na trgu so pa obstali vsi začudeni in so gledali v silno, kosmato zver, ki jo je držal na močni verigi velik in močan dedec. Čudno je bil napravljen ta dedec; ves je bil črn po obrazu in je imel tudi črne, strašne brke. Z levico je vihtel debelo gorjačo, z desnico pa vlekel močno vrv, ki je bila nanjo privezana kosmata zver. Dedec je govoril in hropel s hudim glasom, zver pa je stopicala in se je vrtela na zadnjih nogah, kakor da pleše. Pa je brundala in strahovito godla in je pokazala tu pa tam bele, ostre zobe.

Otročad se je stisnila k staremu očetu, ker jo je bilo strah neznane zveri. A stari oče jo je tolažil in rekel: »Ne bojte se, otročički! Nič vam ne stori ta zver. Saj je priklenjena na verigo. In tudi železen obroč ima v nosu, da ne more kamorkoli . . . Medved je to, otročički, medved, ki pleše tako, kot ga je naučil tisti-le mož . . . Ne bojte se, otročički, nič ne bo hudega!«

Medved je plesal, godel in momljal in je sršel po otročadi. Tuji, črni mož pa je vpil nad njim in ga priganjal s palico. Otroci se niso upali blizu, ampak so gledali samo





od daleč. Le Lipnikov Gab se je opogumil in je stopil bliže. Radovedno je ogledoval silnega medveda in črnega moža, pa se jima je čudil. — »Hm,« si je mislil, »kako lepo pleše ta zverina! Grd je medved — to je res. Pa jaz se ga toliko bojim kot mačka doma in bi ga tudi držal na verigi kakor tistile mož. Pa bi ga priganjal — hopsa — hop . . . Kaj, ko bi stopil k možu in bi ga prosil, naj mi malo prepusti medveda. To bi jaz nagnal kožuharja! Pri meni bi plesal še lepše ko pri črnem dedcu . . . Kaj? — Kar poprosim ga . . .«

In Lipnikov Gab je stopil bliže. Za suknič je potegnil tujega moža, pa mu je rekel: »Slišite, stric? Lepo vas prosim, pustite malo medveda meni! Jaz se ga nič ne bojim . . . Za verigo ga bom držal in ga naganjal — hopsa — hop! Pa boste videli, meni bo še lepše plesal kakor vam. Lepo prosim, stric!«

Mož je Gaba prav hudo pogledal in nevšečno zarentačil. S palico se je okrenil in ni dosti manjkalo, da ni udrihnil po predrznem Gabu. No, Gab se je previdno umaknil in stopil tri korake nazaj. A tedaj je zabrundal medved kot kovaški meh in se pognal, pa zamahnil po fantu. Zadel je prav nemilo Gaba v hrbet, da je deček odfrčal kakor žoga in padel po cesti, kakor je bil dolg in širok. — »O, jojmene!« je zavriskal v strahu. »Medved me bo — jojmene, medved me bo . . . Pomagajte!«

Naglo se je potem pobral in zdrvel na vso sapo k staremu očetu. Oklenil se ga je in sopel ves preplašen. — »Ti nesrečni galjot!« ga je kregal stari oče. »Kaj si si izmislil! Z medvedom se boš igral, s samim divjim medvedom? Boga zahvali, da te zver ni pobila, ampak samo oplazila s šapo! Pa si boš tudi to zapomnil, fant!«

»Oh, oče, bom si zapomnil medveda,« je trepetal Gab, dasi se ni bal, ker je vedel, da je pri starem očetu varen. »Pa me je tudi udarila kot s polenom, zver nemarna. Ne bi verjel, da je medved tako hudoben in nageel. Bom si zapomnil, vam rečem, oče!«

Črni mož je potem vodil medveda po ozkem trgu gor in dol. Potlačeni klobuk si je snel z glave in pobiral vanj groše, ki so mu jih metali ljudje. Nato je odšel z medvedom po cesti skozi vas. Otročad mu je sledila od daleč, ker jo je bilo medveda zdaj še bolj strah. A Lipnikov Gab je brž pozabil medvedje šape. Stekel je naprej, stopil tik za medveda in ga je oponašal v hoji in brundanju. No, medved se pa ni zmenil zanj, ampak je stopal počasi za črnim možem. Pa se je Gabu zaradi tega zameril — kar jezica ga je pograbila in zasrbelo ga je po dlani. Sklonil se je in pobral kamen, pa ga je zalučal v medveda. Pač je zadel kamen, a zverine to ni nič zbolelo. Še okrenila se ni, ampak zavila okrog ovinka in izginila otročadi izpred oči.



Stari oče je odšel domov. Toda otroci so ostali še vedno na cesti in so se glasno pogovarjali o medvedu. Pridružil se jim je tudi Lipnikov Gab in jih je pričel zasmehovati. — »Oh, vi ste pa pravi junaki! Pred ubogo rožoponožo ste se tresli kakor zajčki pred mačko, a medveda se še od blizu niste upali pogledati. Stavim že zdaj, da ne veste, kako je videti pravzaprav. Ali je bil črn ali bel? Hahaha! Mene pogledjte, ki sem se z medvedom skoraj igral in sem mu vrgel kamen v hrbet, da je trikrat poskočil . . . Junaki ste, joj, strašni junaki!«

Otročadi ni bilo všeč Gabovo zabavljanje. Pričeli so godrnjati, pa tudi dve ali tri pesti so se že stisnile in naskrivaj zažugale Gabu. A Gab se je razkoračil in se je še huje postavljaj. — »Kaj se boste vi repenčili, ki ste zajčki?« je druge sramotil. »Jaz se lahko ponašam, ker se nisem ustrašil takegale medveda. Vi se pa bojite še rožoponože in se tresete pred njo. Jaz vam pa povem, da bo še danes za mojim klobukom. Še danes se bom postavljaj z njo, da se boste vi od jeze kar kisali. Boste že videli, kaj je Lipnikov Gab . . .«

Otročad se je ustrašila, in Grilčev Šimen se je celo prekrižal, pa je rekel: »Nikar, Gab! Pusti rožoponožo! Ali ne veš, kaj so rekli stari oče? Rekli so, da bo nesrečen tisti, ki bo utrgal rožoponožo . . . Zato premisli to malo, Gab, in ne govori tako!«

A Gab se je zasmel, pokazal pest Šimnu in mu rekel: »Kaj boš javkal, Šimen? Ne boj se za mene! Lej, pravkar grem na Mucno goro po rožo. Kar zdajle, vidiš . . .«

In Gab se je obrnil, da se napoti po cesti, otroci pa so se resnično zbal zanj in so ga hoteli zadržati. Obkolili so ga in ga niso pustili nikamor. Pa Gab se ni dolgo pomišljal. S komolci je odrinil otročad in jo osuval s pestmi. Stekel je po cesti navzgor. Vrh klanca se je ustavil in se je zasmel otrokom. — »Pa ste res junaki — jojmene, to ste junaki! Pojdite z mano, če se upate! Po rožoponožo grem na Mucno goro, po rožoponožo! Kdo gre z menoj, hej, kdo?«

Otroci so se strahoma spogledovali. Samo z rokami so mahali, razkropili se in smuknili vsak na svoj dom. Cesta je bila prazna in na njej je ostal sam Lipnikov Gab. Stekel je po cesti naprej. — »Vedel sem, da so take mevže,« je premišljeval. »Zaradi siromašne rožice se tresejo. A rožica jih ne bo ugriznila, kakor tudi mene ne bo, ko jo odtrgam in si jo zatakнем za klobuk. Hehe, to se jim bom smejal in jim strgal korenček . . .«

Gab je že prišel iz vasi. Do hriba je došel in se napotil naravnost po cesti navzgor. Da bi mu bil krajši čas, je pričel veselo žvižgati in pokati s prsti. Kmalu je bil pri treh samotnih macesnih in je spet zagledal čudovito rožo, ki je cvetela za zadnjim macesnom. Gab je stopil tik do nje. Že iztegne roko, da utrga krasni cvet. A hipo-



ma roko povesi. Spreleti ga nekaj mrzlega. — »Kaj, če je stari oče le govoril resnico?« je pomislil. »Pa kakšna nesreča naj pride? I, nemara se strga divji medved črnemu možu z verige in pobegne. Pa prilomasti semkaj in me požre? . . . To bi bila pač nesreča. Zato pa bi bilo morebiti bolje, da pustim rožoponožo v miru . . .«

Gaba je resnično stresel mraz, ko se je domislil očetove grožnje. Usedel se je na kamen, z roko si podprl glavo in strmел v rožo, ki se je zibala v rahlem pomladnem vetrcu. Čimdlje jo je gledal, tembolj mu je bila vseč samotna roža. Kar oči so se mu svetile ob misli, kako bi se postavil v nedeljo na vasi, ko bi šel k maši in bi imel za klobukom lepo rožo. Vsi ljudje bi strmeli vanj in mu zavidali. »Utrgaj rožo, Gab, utrgaj jo!« mu je nekaj govorilo. »Kaj se obotavljaš? Stari oče, kaj ve —? Ali si fant, Gab, da cinčaš? Utrgaj to zel, utrgaj!«

Gab je poslušal ta glas in se smehljaj. Skočil je na noge in stopil tik do rože. Z roko se je dotaknil in jo pobožal po žametnem cvetu. »Rožicaponožica!« ji je rekel. »Zelo si lepa in zato tudi hudobna nisi. Prelepa si in zato te moram utrgati . . . Pa mi nikar ne zameri . . .« Še preden se je Gab prav zavedel, je že okrenil roko. Pritisnil je močno s prsti in steblo rožeponožice je zaječalo, komaj slišno, in se sklonilo. V Gabovi desnici pa so tičali trije krasni cvetovi in so dehteli tako močno, da je fanta stresalo. Za trenutek je potegnil z roko prek čela, potem pa

se je zasmel. Trdneje so prsti oklenili žlahtne cvetove in Gab je zavriskal . . . »Rožicaponožica!« je viknil. »Pa sem te le utrgal! — Lej, nesreče in medveda pa nikjer . . . Oj, rožicaponožica! Pa si le moja!«

Gab je zavihtel utrgano rožo in zdrvel z njo po stezi navzdol. Po vsem hribu je tekel in se ni ustavil prej, da ni došel v vas. Tam pa je skrtil čudovito rožo pod suk-njič in se muzal, neprestano muzal . . .



## 2.

V Lipnikovi prostorni izbi je gorela medla luč. Po večerjali so že. Stari oče je sedel spet v grelici, kraj njega pa Gab. Mati je pospravljala po kuhinji, oče pa je odšel k sosеду, da se pogovori z njim zastran voliča, ki je nekaj bolehal in pohrkaval v hlevu. Tišina je ležala po vsej izbi, in to tišino je motil samo stari oče, ki je cma-kal iz svoje napol zamašene čedre in glasno puhal okrogle dime predse. Gab je ležal zleknjen po peči. Molčal je in se je nekam zamislil. Pa se je zdelo staremu očetu čudno, da nocoj Gab tako molči. To sicer ni bila njegova navada. Vzel je čedro iz ust in s komolcem dregnil Gaba. — »Hencajte!« je rekel. »Kaj pa premišljaš nocoj in se čmerikavo držiš? Ali te zob boli? Ali te je še vedno strah medveda? Kaj je, pobič?«

Gab se je stresnil in se napol dvignil. Še je malo pomolčal, potem pa rekel: »Oh, oče, nič ni! Samo nekaj premišlujem pa ne morem uganiti. Saj veste, zavoljo tiste neumne rožeponože z Mucne gore. Dejali ste, da je nesrečen, kdor utrga tisto rožo. Ali je to res, stari oče? Čudno se mi zdi to. Kako more roža prinesti nesrečo, uboga roža? Hm . . .«

»Le tiho, pobič!« ga je pokregal oče. »Kaj boš pač ti vedel, ko si dopolnil šele deseto leto! Mene poslušaj, ki jih imam sedemdeset na ramah! Pa marsikaj vem in tudi to vem, da rožaponoža prinese nesrečo. Glej, pobič! Ko sem bil tako mlad, kakor si ti zdajle, tudi jaz nisem hotel verjeti, kar so mi pravili o rožiponoži. Resnico sem pa spoznal tisto leto. Ravno tisto leto je namreč utrgal rožoponožo rajni Martin — bog mu daj usmiljena nebesa! Utrgal je rožo po neumnem in se je drugi dan peljal s svojim belcem v Belo peč. Nazaj grede se mu je pa splašil ob Savi konj. Noč je bila, trda noč — konj pa s ceste in naravnost proti Zelencem z vozom in z Martinom vred . . . Pa so našli drugo jutro Martina, konja in voz v Savi. Ta Martin je imel za klobukom čudno rožo. Govorili so, da je rožaponoža. Zapomnil sem si ime in zato ga vem še danes . . .«

»Ja,« je pomislil Gab in hotel menda še nekaj povedati. Toda umolknil je in se potuhnil spet po peči. Pa tudi stari oče je molčal in je skoraj gotovo premišljal o tisti nesrečni smrti rajnega Martina. Čedro je položil kraj sebe in je ždel v grelici, ždel je tiho in se ni premaknil. Gab je pa kmalu spoznal, da je stari oče zadremal. Zato se je iztegnil še bolj po peči in zdaj v miru premišljal o rožiponoži, ki jo je utrgal tisto popoldne na Mucni gori. Nič kaj prav mu ni bilo v srcu. Vendarle ga je mučila skrivna bojazen. Skoraj mu je bilo žal, da je utrgal tisto





rožo . . . »Če je to res, kar pravijo stari oče?« si je govoril. »Potem bo prišlo nekaj nadme — huda nesreča, kakor je bila zadela rajnega Martina . . . Pa kaj govorim? Saj nazadnje le ne bo nič res. Roža je roža, kaj pa več? Pojutrišnjem je nedelja, in v nedeljo si jo zataknem za klobuk. Pa se bom postavljaj z njo pred cerkvijo, da bodo vsi otroci zijali za mano . . . Samo, če mi roža ne ovadne do takrat? Lepo sem jo postavil v vodo in sem skril lonček v drvarnico. Roža bo v nedeljo še vedno sveža, kot je danes . . . Pa se mi ni treba bati ničesar.«

Gab je prepodil iz srca skrivno bojazen in se je pričel posmehovati samemu sebi. Tedaj je pa prišel v izbo oče, za njim pa mati. Spodila sta Gaba s peči, in Gab je moral poklekniti h klopi ob mizi. Pričeli so moliti rožni venec kakor vsak večer. Tudi stari oče se je predramil v grelici in je sklenil tresoče se roke, pa molil za drugimi. Po molitvi je postlala mati Gabu na klopi kraj peči. In Gab se je tesno zavil v očetov kožuh in je zaspal, kot bi trenil.

V nedeljo, po tem, je bil lep dan. Lipnikov Gab se je napravil, kot se spodobi za cerkev. Vse jutro se je čistil in snažil, in ko se je pogledal v ogledalce, se je nasmejajal sam sebi, ker je videl, da je snažen kot noben pobič na vasi. Samo lasje mu niso stali kaj prav, ker se je Gab navadno malokdaj česal. Da bi spravil še te v red, je odprl mizno predalce in hotel poiskati materin glavnik.

Pa je res našel v predalcu glavnik, a našel še tudi nekaj drugega, lepšega. V predalcu se je svetila bela desetica; svetla, tako svetla, da Gab še ni videl svetlejše. Ko jo je Gab zagledal, je tlesknil z rokami. — »O, glejte desetico!« si je dejal. »Kako je lepa in bi mi prišla prav danes kot nalašč. Pred cerkvijo stoji vsako nedeljo stojnica, v njej pa vse polno lepih in sladkih stvari. Za desetico bi že lahko kaj kupil. Morda pipec ali pa celo krivce na dva kraja . . . K roži zraven! Hm, kar vzamem desetico. Čemu bi ležala pozabljena tu v predalcu? Vzamem jo, ker jo potrebujem . . .«

In Gab se ni nič pomišljal, ampak je res vzel desetico in jo potisnil v žep. Polglasno je zažvižgal in si potem z glavnikom drgnil trde, nevšečne lase. Ko se mu je zdelo, da je zadosti v redu, se je napotil iz hiše. Mislil je, da bo že čas, da gre v cerkev. Mimogrede pa je še stopil v drvarnico po rožoponožo, ki jo je imel tam v lončku. Roža je bila še sveža, in Gab jo je skril pod suknjič, da je ne opazi kdo domačih. Potem je stekel na cesto in jo udaril proti farni cerkvi, ki je oddaljena od Podkorena dobre pol ure. Na mostu, ki pod njim šumi divji potok Krotnjek, se je ustavil, pa si je zataknil rožoponožo za klobuk. Vrtel je potem klobuk na vse strani in ga ogledoval. Pa se je muzal zadovoljen in se smejal sam pri sebi. — »Saj sem rekel, da se bodo pobje doli pri fari kar cmerili od ne-ne-ne-ne-ne-ne-i, ko bodo zagledali moj



klobuk in mojo lepo rožo,« si je rekel ves radosten. »Pa ga tudi ni na svetu lepšega klobučka od mojega. Nič mu ne manjka — nak, samo še krivci na dva kraja. Pa tudi krivce bom dobil. Še danes jih bom dobil — imam v žepu desetico, juh, desetico . . . To bo židano veselje!«

Gab je skoraj zavriskal. Ozrl se je, ker so prišli za njim vaščani in med njimi tudi njegov oče. Zato se je Gab potuhnil in naglo zdrvel po klancu proti vasi. Ondi pod lipo so že vreščali vaški paglavci in se preganjali z glasnim vriščem sem ter tja. Dregali so drug drugega in se krohotali, kakor se znajo neumno samo pobje — hribovci. Gab se je vrinil mednje in se je pričel šopiriti. S komolci jih je odrival in se postavljaj. Samo da bi paglavci bolj pogledovali njegov klobuk in za njim prelepo rožo. Toda vse dreganje in bahanje ni vzbudilo prave pozornosti. Paglavci niti opaziti niso hoteli njegove rože.

To pa je Gaba razjezilo na vso moč. Zapihal je zlovoljno in snel klobuk z glave. — »Ali jo vidite rožo?« je vprašal. »Ali jo vidite? To mi povejte, če imate pri vas katero tako? Jaz se pa postavim, ker nosim za klobukom najlepšo rožo!«

Paglavci so umolknili in ostrmeli. Gab jih je gledal porogljivo in izzivalno. Toda hipoma se je oglasil Škrbčev Lojz, ki je stal sredi paglavcev in bil med njimi najbolj prevejan in jezičen. Rekel je: »Kaj se boš ti postavljaj s tisto rožo, Gab? Bog ve, kje si jo utrgal na vaškem gno-

jišču! Saj še nagelj ni — no, nič ne bi rekel, če bi se postavljaj z nageljnom. Takale roža, ki ni vredna, da bi jo dal kravi v jasli . . . Proč jo vrzi, Gab, in nobeden od nas je ne bo pobral!«

Paglavci so se prešerno zakrohotali. Gab pa je postal od jeze rdeč. Kar pesti je stisnil, a ni rekel besedice. S komolci je pobe odrinil in se zaprašil do Škrbčevega Lojza, pa ga osuval od vseh strani. Toda borovski pobje tudi niso iz repe — navalili so vsi skupaj na Gaba. Obsuvali so ga in obdelali, da je bil ves trd! Škrbčev Lojz mu je potegnili še celo klobuk z glave, zgrabil rožo in jo vrgel na tla. Pa jo je pohodil in poteptal. Paglavci so zavreščali in še enkrat navalili na Gaba. To je bilo preveč. Ali naj je to prva nesreča? Kako so že pravili stari oče? — Gab je pobral svoj klobuk in odšel počasi in molče v cerkev . . .

Po maši se je Gab izognil paglavcem in je stopil naravnost do stojnice. S poželjivimi očmi je gledal lepe reči, ki so bile razložene tam po širokih deskah. Vsega je bilo tam polno — sladkarij in drobnarij. Gab je gledal in gledal, in oči so mu naposled obvisle na krasnih krivcih, in je vprašal prodajalko po ceni. No, cena je bila pa visoka, da se je Gab prestrašil. Prodajalka je zahtevala za krivce deset desetih, in Gab je pričel zvito mešetariti, da bi znižal ceno na eno desetico. A prodajalka se ni vdal, in Gabu ni preostalo drugega, kakor da je kupil za svojo desetico le rdeč pipec in velikega, rdečega ko-

njička iz lecta. Pa se je napotil proti domu in pojedel rdečega konjička, še preden je prišel iz farne vasi. Medpotoma pa je že pozabil na rožoponožo in na tiste objestne paglavce in na desetico, ki jo je odrinil branjevki. Žvižgal je vso pot in je krepko mahal z rokami.

Po kosilu je mati nekaj pospravljala po izbi. Pa je odprla tudi mizno predalce in je pogrešila desetico, ki jo je bila spravila v predalce. Začudila se je in je vprašala očeta, če je morda on vzel desetico. No, oče ni vedel nič o desetici, in sum je takoj padel na Gaba, ki je bil zunaj v drvarnici in brusil svoj pipec. Pa ga je poklicala mati in ga je vprašala kar naravnost: »Kam si pa spravil desetico iz predalca? Kje jo imaš?«

Gab je zardel. Pričel se je zvijati na vse strani, da bi se izmuznil. In se je že potuhnil in je lagal: »Saj nisem jaz vzel desetice? Čemu naj mi je desetica, če je ne potrebujem? — Nisem vzel desetice . . .«

»Hm,« je rekel oče, ki je stopil iz hiše. Presunljivo je pogledal Gabu v rdeči obraz, in obrvi so se mu namršile. Pa je stopil bliže, pograbil Gaba in ga je posadil na klop. In ni dolgo pomišljal, ampak je pričel preiskovati Gabove žepe. Našel je novi pipec. Gabu ga je pokazal in vprašal: »Odkod pa ta? Kje si ga dobil?«

Gabu je šinila v glavo misel, da se zlaže, kar lepo zlaže. Pa je poslušal tisto misel in je odvrnil: »Oh, ta pipec! Škrbčev Lojz mi ga je dal, zato dal, da ga nisem pred

cerkvijo nabil, ker je vrgel moj nedeljski klobuk na tla. Pa ga nisem nabil, in zato mi je dal pipec . . .«

»Če nisi ti Lojza nabil, bom pa jaz tebe,« je dejal oče in je pograbil Gaba, da se je stresel. Nihče ga ni branil, niti stari oče ne, ki je dremal na grelici. Nazadnje je Gab vendarle priznal, da je ukradel desetico. Tedaj ga je oče odrinil od sebe, da se je Gab opotekel in se zgrudil v kotu na klop. Oče je pričel hoditi po izbi gor in dol, roke si je prekrižal na prsih in premišljal. O, Lipnikov oče je bil trd kot bukova grča. Pošten skoz in skoz. Grizlo ga je v srcu, hudo grizlo, ker je pričel Gab krasti. Kako naj ga ozdravi enkrat za vselej? Enkrat za vselej!

Lipnikov oče se je ustavil in pogledal v strop. Toda samo za trenutek. Zakaj že naslednji hip je trdo udaril ob mizo, da se je potreslo po izbi. Potem je odprl predalce in vzel iz njega kos rjavega papirja in kos oglja. Usedel se je za mizo in pričel pisati in risati po papirju. Naposled je odložil in je zakašljal. Trikrat se je pogladil po znojnem čelu in je zagodrnjal: »Tako naj bo! Naj zvedo ljudje, da je Gab kradel. Ta sramota ga bo obvarovala v prihodnje večjih sramot!«

Lipnikov oče je poklical sina k sebi. Počasi in boječe se je prihulil Gab k mizi. Bal se je očeta in je mislil, da ga bo oče vnovič pograbil. No, oče je bil miren. Samo trdi, rjavi papir je dvignil z mize in ga pokazal Gabu. — »Tu beri, kar je zapisano!«



Gab je gledal papir in se čudil. Pa je čital počasi in na glas. Na papir pa je zapisal oče z velikimi, debelimi črkami: »Tat sem. Danes sem ukradel belo desetico.« — Gab je zardel in je pogledal očeta, kakor bi ga hotel vprašati, kaj naj pomeni to pisanje. Toda oče je molčal. Vzel je iz predalca iglo in je z debelim sukancem našil Gabu rjavi papir na hrbet. Ko je to opravil, je zasukal Gaba in mu je rekel: »Čas je, da greva v cerkev k nauku. Ajdi pred mano — pet korakov — in glej, da ti beg ne pride na misel!«

Oče je tiral Gaba na cesto in skozi vas. Šel je tik za njim in je bil slabe volje in žalosten. Gab je povešal glavo in je bil rdeč zaradi sramote. Saj je vedel, da nosi na hrbtu papir, kjer je zapisano, da je tat in da je kradel še celo danes, na sveto nedeljo. Gaba je bilo sram, da bi se bil najraje pogreznil v zemljo. Tu in tam je že res pogledoval kraj ceste, kjer se je raztezala goščava na vse strani, in je premišljal, kako bi pobegnil v goščavo. Še je pogledal nazaj po očetu, toda oče je uganil njegovo misel, pa mu je velel osorno: »Naprej!«

In Gab je stopal naprej in si grizel ustnice. Kakor v sanjah je šel po klancu pred očetom in se je vedno bolj bližal farni vasi in farni cerkvi. »O joj, kaj bo z mano?« mu je šumelo po glavi. »Pred cerkvijo bo vse polno ljudi, pa bodo brali, da sem tat. In paglavci se mi bodo

smejali in mi privoščili kazen. Kam naj zdaj gledam, ker me bo tako sram?»

Kazen je bila res huda, prehuda za prvi prestop, toda oče je bil trd. Bližala sta se cerkvi in že videla gručo ljudi, ki je stala na trgu. Gab je zajokal v svojem obupu in se ustavil. Roke je sklenil in prosil: »Usmilite se me! Sram me je, ne veste, kako sram!«

Toda oče je ostal trd in mu velel osorno: »Naprej!« — Kako je prestal Gab to popoldne trdo kazen, ne bomo opisovali. Le to povemo, da je imela tista otročad, ki ga je videla dopoldne, kako se je šopiril, z njim veliko zabavo. Gab si je grizel ustnice in buljil v tla. »Tat, tat!« je vreščalo pred njim in za njim. Odrasli so pa pretili otrokom: »Glejte, da ne pridete še drugi na vrsto!«

Na pragu cerkve je snel oče Gabu sramotni papir s hrbta in ga porinil naprej. Gab se je splazil v najtemnejši kot pri vratih. Pokleknil je, da bi bil še bolj prikrit vsem očem. In tam je ždel ves čas in se ni upal pogledati niti v oltar. Sram ga je bilo pred živim bogom, sram pred vsem svetom in tudi pred sabo.

Zdramile so ga šele težke stopinje po cerkvi. Tedaj je spoznal, da je nauka konec. Naglo je šinil na noge in prasn timer durim. Zdrvel je iz cerkve. Na vso sapo je bežal prek pokopališča na cesto in po cesti dalje skozi vas. Počasneje je pričel stopati šele gori po klancu, ko ni videl več nobene hiše. Prišel je domov, a ni šel v hišo. Čez plot





se je splazil na dvorišče, od tam pa zbežal na visoki skedenj. Prav vrh sena se je skobacal in se usedel. Z rokami si je podprl glavo, pa je strmel predse in mislil žalostne in hude misli. Mračilo se je že, ko je vstal in odšel boječe v izbo. A nihče ga ondi ni pogledal in ni spregovoril z njim. Še celo stari oče, ki je čepel na grelici in je molil nedeljske molitve, ga ni ogovoril. Po zmoljenem rožnem vencu se je moral Gab uleči lačen, pobit in nesrečen na trdo klop in je prejokal na tihem skoraj pol noči. Na misel mu je hodila rožaponoža.

To se je zgodilo tisto pomlad, ko je dopolnil Lipnikov Gab iz Podkorena svoje deseto leto.

## 3.

Dvajset belih, lepo pitanih ovac so imeli tisti čas pri Lipnikovih v prostornem hlevu. In tiste ovce je moral Gab pasti doma ves tisti čas, dokler ni izginil sneg s planine onkraj Mojstrovke in ni zabrstela v višavi sočna trava in se ni zasmajalo gorko poletno sonce. No, Gab je rad pasel in ni zaradi tega prav nič godrnjal. Najraje je pasel ovce na položni, širni rebri, ki se je raztezala onkraj bele cesarske ceste, ki drži prek samotnih, divjih Poljan v Korotan. Tudi tisti ponedeljek je gnal ovce gor na širno reber. A ni gnal samo domačih ovac. Zakaj sosed, ki ni imel pastirja tisto leto, mu je izročil še svojih petnajst ovac. Za plačilo mu je potisnil vsak dan v pleteno malho velik kos domačega sira in velik kos ržene-ga kruha. Pa je Gab nagnal živad iz vasi in stopal naglo za njo. Neprestano je povešal glavo in ni nikamor pogledal. Zakaj še vedno ga je bilo sram včerajšnjega sramotnega dne. Vsa vas je vedela, da je Gab tat, in zaradi tega so bili nejevoljni vsi ljudje nanj in ga gledali od zgoraj dol in prezirali. To pa ni bilo Gabu kar nič povšeči. Razumljivo je, da je kar hitel iz vasi in priganjal ovce, da

bi bil čimprej na samotni rebri, kjer ni bilo nikogar, ki bi mu očital tisto sramoto.

Res je kmalu prignal ovce na prostorno reber in se globoko oddahnil. Kar s klobukom je zamahnil in veselo zavrnil. Zleknil se je potem na trati in se grel v gorkem pomladnem soncu, ki se je smejalo s čistega, modrega neba. Gledal je bele, razdrte snežnike, ki so kipeli onkraj ozke, zagorske dolinice s svojimi divjimi, navpičnimi stenami naravnost proti soncu, kot bi ga prosili, naj jim raztaja s svojimi žarečimi žarki sneg, ki zmrzuje že sto let med njihovimi skalami. A pod snežniki so sanjali temni, tihi smrekovi in jelovi gozdovi in se niso niti zganičili v toplih žarkih, ki jih je sipalo sonce nanje. In kraj gozdov se je svetlikalo zdaj srebrno, zdaj zlato, kot bi se tam poigravale s sončnimi žarki same božje lučce. Oj, tam je pljuskalo korensko jezero in je pošumevalo lahko in zvonko, da se je slišalo, kot bi na jasni gladini sedeli lahki škratci in spuščali cekin na cekin . . .

Toda Gab se je kmalu naveličal snežnikov in temnih lesov. Okrenil se je, in pogled mu je obvisel na hribu, ki se je vzpenjal tik nad samotno zagorsko vasico. — »Oj, ti Mucna gora!« je vzkliknil. »Lepa si, Mucna gora! Kaj bi bila naša vas, če bi tebe ne bilo? Pusta bi bila in neprijazna. A ker ima tebe, pa je lepa, da nobena druga kmalu tako . . . Oj ti Mucna gora, Mucna gora!«

Gab je zagledal tudi tri samotne macesne na Mucni gori. In ko je videl macesne, se je domislil tudi čudovite rožeponože, ki jo je utrgal oni dan. Gab je že skoraj pozabil v svoji lahki glavi na tisto rožo, toda danes se je spet spomnil, in nekam neprijetno mu je postalo okrog srca. Domislil se je besed starega očeta, ki je nekaj pravil o nesreči, ki zadene tistega, ki utrga rožoponožo. Lejte, on je pa res utrgal tisto rožo . . . Pa komaj jo je utrgal, ga je že zadela nesreča, sramota . . . Ukra del je doma desetico in je moral potem v farno vas s tistim papirjem na hrbtu. Ves svet zdaj ve, da je Gab tat, in vsi ljudje se mu bodo umikali, kakor se umikajo tatovom.

Gab je vzdihnil. »Oj, sramota, res je grdo! Nikoli več si ne bom upal pogumno stopiti ljudem pred oči, ker me je sram! Da so le mogli biti naš oče tako neusmiljeni! Da naj bi me pošteno nabili — nič bi ne rekel, ker sem bil tako neumen, da sem izmaknil denar. Zdaj pa res ne bom več kradel. Zapomnil si bom včerajšnji dan, prav dobro si ga bom zapomnil . . . A kdo je vsega tega kriv? Tista nesrečna roža, ki sem jo utrgal oni dan. In bogve, če bo zdaj mir? Morda pride še kaj hujšega, ker sem utrgal tisto rožoponožo na Mucni gori?«

Gab se je prestrašil svojih misli. Polastila se ga je velika bojazen in silen nemir. Pa se je hipoma domislil tudi medveda, ki je plesal oni dan po vasi in ga je dobro oplazil



s šapo po hrbtu. Danes v jutru je pa slišal doma in pri sosedovih, kako so se pogovarjali o tistem strašnem medvedu. Pravili so, da je snoči tisti medved pobegnil onemu črnemu in hudemu možu. V farni vasi doli je hotel mož z medvedom prenočiti v samotni šupi. Pa je bil mož mogoče malce neoprezen in ni dosti pazil na svojo zver. In medved se je hipoma zagnal z vso močjo nanj. Prevrgel ga je po tleh, strgal se je z verige in zarjovel, da se je čulo po vsej vasi. Skočil je iz šupe kakor blisk in je v naglih skokih zbežal prek polja in izginil v črnem gozdu . . . Tuji, črni mož pa si je pulil lase, ko je videl, da mu je pobegnil medved. In je vedel, da zveri ne ulovi več. In je izginil sredi noči iz vasi in odšel kdove kam . . .

Vsega tega se je domislil Gab na samotni rebri. Mrzlo ga je spreletelo po životu, in po hrbtu so mu zagomazele mravlje. — »Kaj, če je pobegnil medved sem gor v gozd pod Poljanami?« je pomislil. »Zagleda moje ovce, pa zagleda tudi mene, ki sem mu nagajal. Pa pridrvi sem — raztrga ovce in jih požre. In tudi mene se bo lotil, na sto koščkov me bo raztrgal in požrl . . . Oh, oh! Nemara zato, ker sem utrgal rožoponožo?«

Gab je kar zavrnil v strahu in poskočil na noge. Preplašen je gledal na vse strani, a ni videl nikogar in ničesar, najmanj divjega medveda. Pa tudi ovac ni videl nikjer. Bog ve, kam so odbrzele s samotne rebri in se razkropile po goščavi, ki se je pričenjala nad rebrijo? Gab je

premišljal in se ni upal v goščavo, ker je bil trdo prepričan, da preži gori sam medved nanj. Naravnost nanj gleda in čaka, kdaj stopi v goščavo, da ga napade. O, medved še pomni, da ga je on dražil in mu vrgel kamen v hrbet. Zdaj bo pa obračun . . .

»Oh, oh!« je zatarnal Gab in se ni upal z rebri za ovcami. »Kaj sem moral utrgati tisto nesrečno rožoponožo? Da bi jo le bil pustil pri miru, bi zdaj ne imel tega strahu in tudi medveda bi ne bilo . . . Oj, stari oče! Zakaj vas nisem poslušal, zakaj?«

Gab je obupano gledal v goščavo in klical ubegle ovce: »Bica-be-be! Ali me slišite? Sem dol pojdite! Tam gori je medved — pa vas bo . . . Ali me slišite? Oj, bica-be-be!«

Toda od nikoder se niso oglasile ovce. Smrtna tišina se je razprostirala po širni strmini, in niti samotni ptič se ni oglasil . . . Gab je premišljeval, kaj naj ukrene. Pač je vedel, da mora za ovcami, ker bi se mu drugače porazgubile po prostrani goščavi in bi jih ne našel, pa če bi jih iskal tudi sedem dni. Toda Gab se ni upal v goščavo, samo zaradi medveda ne. Zato je stopical z noge na nogo in si grizel prste. — »Kaj bo, če pridem drevi brez ovac domov?« ga je skrbelo. »To bo ropotanje doma in še huje pri sosedovih. Oh, da je moral ravno snoči pobegniti črnemu možu tisti medved! Kaj imam zdaj skrbi in strahu! Nazadnje bom pa le moral v goščavo, in je



moj strah prazen? Medved se je gotovo zavlekel kam v gozdove Velike Pišnice in straši zdaj tam . . . Kar pogledat grem v goščavo! Če zagledam medveda, pa pobegnem. Saj ni daleč do vasi, in jaz imam hitre noge. Kaj, ko bi stopil za ovci v goščavo? Ko bi . . . ?«

Gab je premišljal in hrabil samega sebe. Nazadnje se je ojunčil in je pričel počasi stopati po položni rebri. Že je prišel do prvega grmičja, pa se je ustavil. Oprezoval je v goščavo, a ker ni videl notri žive stvari, je jel vpiti s pridušenim, zamolklim glasom: »Hu, medved! Huhu . . .«

A nihče se mu ni oglasil. Gab se je oddahnil. — »Tu ni medveda — hvala bogu, da ga ni!« je zasopel olajšanega srca. »Saj, če bi bil v bližini, bi se oglasil in bi zabrundal in zagodel, da bi bilo joj! Pa ga ni, in zato lahko brez skrbi stopim za ovci, da pogledam, kaj počenjajo in kod se potikajo.«

Gab se res ni več bal. Zažvižgal si je celo in se je trdoma plazil skozi goščavo. Tu in tam se je ustavil in zaklical: »Bica-be . . . oj, bica-be!« — Toda ovce se mu niso oglasile od nikoder. Gaba je zgrabila jeza; pričel je javkati in sopihati in tolči s palico ob tla. Prerival se je skozi grmovje po strmih hribu višje, vedno višje. Tako se je plazil že dobre pol ure, a še vedno ni našel živali nikjer. V smrekov gozd je že došel in klical na vse grlo: »Bica-be . . . oj, bica-be!« — A tedaj je vendarle čul

oddaljeno zvončkljanje z desne strani in zdelo se mu je tudi, da prihaja od tam komaj slišno beketanje njegovih ovac. Gab se je razveselil na vso moč. — »Oj, glej jih!« si je dejal. »Pa so šle prismuke tja do jarka. Kaj iščejo tam? Saj tam ni paše, tam so same skale . . . Pa naj bo! Samo da sem jih našel, pa kaj bi se zdaj jezil?«

Naglo se je Gab okrenil in je šel skozi gozd proti desni. Beketanje je postajalo vedno glasnejše, in ko je Gab stopil iz gozda, je zagledal pred sabo tik globokega jarka svoje ovce. Živad se je bila zgrnila v trumo in je stala ob grmovju. Sosedove ovce pa so stale na nasprotni strani in so beketale na ves glas. V sredi med obema trumama pa sta se trkala Lipnikov in sosedov oven. Mikastila sta se, da je strašno pokalo. Lipnikov oven je bil močnejši in večji in se je zato zaganjal z vso silovitostjo v sosedovega, ki se mu je umikal proti svoji čredi. Gab je ravno tedaj stopil iz gozda. Ko je zagledal sovražna ovna, je zavihtel palico in je hotel skočiti naprej, da razžene bedasta nasprotnika. Toda ni več utegnil. Zakaj tisti hip je prevrgel Lipnikov oven sosedovega in ga sunil v trebuh. Sosedov oven je zablejal od bolečine in je poskočil na noge. Zdrvel je naravnost med svojo čredo, a Lipnikov mu je bil za petami in je navalil na čredo, ki se je umaknila tik na rob globokega, skalnatega jarka. Tam pa ji je zmanjkalo tal — in pet ali šest ovac je zdrknilo čez rob in strmoglavilo v globok jarek.





Lipnikov oven pa še ni odnehal. Trmoglavo je planil na sosedovega in ga porival k jarku. Tam se je pripravil k zadnjemu skoku. Globoko k tlom je sklonil debelo glavo, zablejal hripavo in se zagnal z vso močjo v sosedovega. A sosedov ni zdržal napada — odskočil je nazaj in zdrknil hipoma čez rob jarka, pa izginil v globočini. Lipnikov oven pa ni mogel ustaviti svojega zaleta in je tudi skočil za nasprotnikom v jarek . . .

Zdaj šele je priletel Gab do roba. Obstal je nad jarkom in pogledal v globočino. Po jarku je curljala drobna, komaj razločna vodica in se pretakala ob velikih, gladko oblizanih skalah, ki so ležale razmetane po dnu. Med tistimi skalami pa je Gab zagledal oba ovna, ki sta ležala mirno v vodici. Nedaleč od njiju pa so ležale sosedove ovce, razleknjene tu in tam, in se niso več zganile.

»Hej-hoj!« je zavpil Gab ves prestrašen. Brž je splezal po skalah dol in bil v jarku, še preden se je zavedel. Šel je od ovce do ovce in pri vsaki je poskušal, da bi jo spravil na noge. Toda ves njegov trud je bil zaman. Ovce so imele glave vse razbite in so bile vse okrvavljene. Mrtve so bile vse in mrtva sta bila tudi oba ovna . . . »Hej-hoj!« je rentačil Gab brez misli, in znoj mu je tekkel po obrazu. »Kaj se je zgodilo? Jojmene, kaj se je danes zgodilo!«

Stal je tam sredi jarka in je gledal po mrtvih živalih. Ni se prav zavedal, samo to mu je bilo jasno, da je pogini-

lo šest sosedovih ovac in oba ovna. Poginilo zato, ker so bile brez varstva. On pa je sedel doli na rebri in se ni brigal za živali, ampak je sanjal o medvedu in se tresel za svojo lastno kožo. Zdaj naj gre pa domov; brez šestih ovac naj pride in brez obeh ovnov? Zlagati se ne more, ker bi mu laž ne pomagala prav nič. Saj bodo vsi vedeli, da je živina končala samo zaradi pastirjeve zanikrnosti. In Lipnikov oče bo moral plačati sosеду znabiti še denar za živino . . . Stiskal bo pesti in njega nabijal v svoji pravični jezi . . . O, drevi mu ne bo dobro, ko pride in pove, kaj se je zgodilo v tem nesrečnem jarku . . .

Gab je zastokal. Zgrudil se je na skalo, zakril si je obraz z rokami in je obupno zajokal. Naposled se je domislil drugih živali in zbal se je še zanje, ker je mislil, da se tudi njim pripeti kaj hudega. Skočil je na noge, naglo splezal iz jarka in zagledal ovce, ki so se mirno in brez skrbi pasle ob gozdnem obronku. Gab jih je segnal v eno trumo in jih podil skozi gozd in skozi goščavo nazaj dol na reber. Tam se je vrgel na tla in je spet pričel jokati, jokati, da bi se kamnu smilil.

Čez dobro uro je vendar vstal in se nekoliko pomiril. Jel je premišljati, kaj bi ukrenil. Toda nič pametnega se ni mogel domisliti. Samo to mu je bilo jasno, da ga je zadela nesreča, huda nesreča! In tudi o tem je bil prepričan, da je vse nesreče kriva samo rožaponoža . . . »Oj ti rožaponoža!« je vzdihoval Gab bridko. »Kaj, tako se ma-



ščuješ nad mano? Kaj se ti nič ne smilim, nič, ti rožaponoža?«

Pa vse zdihovanje ni Gabu prav nič pomagalo. Ves dan je sedel na rebri in je premišljal, kaj naj stori. Toda premišljevanje je bilo prazno — Gab ni vedel, kaj naj ukrene. Že se je večerilo, in sonce se je že pogrezalo za bele gore, toda Gab se še vedno ni domislil ničesar. — »Domov ne grem ne nocoj, pa tudi jutri ne!« to je sklenil, ko je videl, da je že zadnji čas za odhod. »Ovce požem dol na cesto; bodo že same šle proti domu. Jaz pa pobegnem, v gore pobegnem, ker si ne upam domov. Povsod mi bo bolje. Ali tako ali pa drugače — na to ne bom mislil nocoj . . .«

Gab res ni odlašal. Pognal je ovce dol na cesto. Drvele so potem naprej in se niti zmenile niso več za pastirja. Gab je krenil na desno proti Mucni gori. Tam se je ustavil pod strmim hribom in se je ozrl gor na tiste tri samotne macesne. Z roko si je šel prek čela in vzdihnil prav gorjupo: »Zakaj sem te utrgal, ti rožaponoža, tam gori za zadnjim macesnom? Dve nesreči sta me že zadeli, druga pa znabiti še pride . . . O, da si tako hudobna, ti rožaponoža!«

Gab je globoko vzdihnil in zavil pod hribom proti jezercu, ki je pošumevalo v večernem vetrcu . . .

## 4.

**T**ri zvezde, lepe kakor same božje lučke, so se že užigale na prostranem nebu; mračniki so frfotali skozi temni mrak; večerni vetrc se je že polegel, ko je došel Gab do jezera. Tam se je usedel na občestni kamen in je strmel v mirno bičje, ki je na gosto pokrivalo jezerski breg. Gab je premišljal, kam bi se obrnil, da bi ga brž ne zalotili domači in sosedovi. — »Domov ne grem,« si je dejal odločno. »In po kaj naj hodim domov? Saj tam me ne čaka nič dobrega. V goro grem, pa se bom skrival, tudi deset let, če bo treba . . . Pa kam bi šel? Na Poljano ne grem in tudi na Strmec ne, ker bi me tam prehitro zajeli. Kaj, ko bi šel v Planico? Nekam daleč je do tja in tudi precej od rok je. A tam se dobi kaka samotna pastirska kočica, kjer bi lahko prenočeval in si kuhal, če bom imel kaj. Kar v Planico pojdem — tam bo še najbolje, in tam me tudi nihče ne bo iskal, še najmanj pa oče in sosedovi. — Hej, kar grem, zadnji čas je. Ovce so prišle brez pastirja domov. In oče vidi, da manjka jarec, in sosed vidi, da mu manjka šest ovac in jarec tudi. Pa bo skrbelo oba in me pojmeta iskat. Pa prideta ravno sem-

kaj in me pograbit. O, to bi pokalo! Gab, kar hitro naprej, da se skriješ v varni Planici!»

In Gab je poslušal samega sebe, pa pohitel naglo po cesti kraj samotnega močvirja. Noč se je vedno bolj temnila, in zvezde na nebu so se gostile. A Gaba ni bilo strah, ko je stopal po zapuščeni cesti. Vedel je, da mora vsak čas pogledati izza škrbastih snežnikov mesec. Potem bo pa svetlo in se bo videlo kakor podnevi. Gab je že pustil za sabo kraj, kjer izvira podkorenska Sava, in je šel dalje med črnim smrečjem. Vedno bolj samotno je postajalo okrog njega. Fanta se je že pollaščala tesnoba bojazen. Pa se je spominjal povesti starega očeta, ki mu jih je pravil pozimi. Vse povesti so se godile ob teh skrivnostnih jezercih in sredi smrečja, ki je zdaj stopal mimo njega. No, tiste povesti so bile strašne in polne prikazni, razbojništev in črnih strahov. Živo so zdaj stopile te povesti Gabu pred oči in skoraj so se mu zježili lasje. Trikrat zapored se je plašno prekrižal in zasopel: »O, da bi bilo že konec tega smrečja! O, da bi že izšel svetli mesec! Potem me ne bo več strah. Še na misel mi ne bodo prišli več črni strahovi in divji razbojniki, ki mi je o njih pravil stari oče . . .«

Pa je bilo nazadnje smrečja in strahu res konec. V temi so se zasvetile pred Gabom tri samotne luči. Gab je vedel, da je došel do Rateč. Globoko se je oddahnil in se je ustavil na cesti. Pa je hotel tu počakati, da vzide

mesec, in potem bi nadaljeval nočno pot. In ni čakal dolgo. Zakaj hipoma se je zasvetilo nad črno goro, izza gore pa je prilezel mesec počasi počasi kakor pomišljeva. Zasvetilo se je po ozki, zagorski dolini, zasvetilo se je srebrno; biseri so se lesketali po nizki travi, in nad zemljo je pihal lahen, mrzel vetrc. Gab je tedaj krenil s ceste na levo in šel naglo po razdrapani kolovozni poti, ki je držala prek polj. Kmalu je došel do podnožja gore in do smrekovega gozda, ki je pokrival vse pobočje strme gore. Pot je zavila premo v gozd in je vodila — kdo ve kam.

Toda Gab se ni ustavil niti za trenutek. Saj je dobro vedel, da ta pot ne vodi nikamor drugam kot v Planico. Čvrsto je stopal navzgor in gledal neprenehoma v tla, zakaj pot je bila preprežena z debelimi koreninami. Gab bi se lahko vsak trenutek spotaknil, ko ne bi pazil. Pa je dobro pazil in se zato ni spotaknil niti enkrat. Tudi temno je bilo v gozdu; le tu pa tam so se usuli na pot skozi redke veje in listje srebrni mesečevi žarki in so vidno trepetali po zemlji in po rosni travi, ki je rasla kraj poti. Gab se je vsakokrat oddahnil, ko je zagledal te mesečeve žarke. Zdaj ni več mislil na nesrečo, ki ga je zadela podnevi; mislil je samo na to, kam ga privede pot in kje bo nocoj prenočeval in spal. Neutrudno je stopal po klancu navzgor in se ni ustavil nikjer. Ustavil se je šele



tedaj, ko je došel med planinskim svetom vrh strme poti. Tam je malce počil in si je otrl z rokavom pot s čela.

Potem pa jo je ubral spet naprej. Pot zdaj ni bila več strma, ampak se je vila čedno, ravno pod temnim smrečjem. Gozd zdaj ni bil več tako zarastel in gost kakor doli na klancu. Po vsakem petem koraku je obsvetila Gaba jasna mesečina in mu razsvetljevala pot. Ves vesel tega je bil Gab prepričan, da mu bo mesec svetil vso dolgo pot. — »No, hencajte! — bi rekli naš stari oče,« je dejal, »saj pojde vse lepo in gladko. Še preden bom utegnul prav pomisliti, koliko časa sem hodil, bom že pri pastirskih kočah. Tam se pa uležem na pograd in spim do poznega jutra. Potem pa lepo premislim vse, kar bo treba . . . Saj mi ne bo hudega. V Planici je lepo, pa bom nemara živel kakor tisti kraljevič iz petnajste dežele, ki mi o njem včasih povedo stari oče . . . hencajte, no, hencajte — tako bo prav in nič drugače . . .«

Gab se je že skoraj smejal samemu sebi in nič ga ni bilo strah sredi samotnega gorskega sveta. Še tedaj nič, ko je pričel nekje sredi goščave lajati lisjak in je zaskovikala sova z groznim zateglim glasom.

Lisjak in sova še dolgo nista utihnili in sta še precej časa spremljala Gaba s svojim lajanjem in vpitjem. Šele tedaj, ko je došel Gab do širne goličave, sta umolknila in se nista oglasila več. Gab se je ustavil na goličavi in se je ozrl okrog sebe. Goličavo so pokrivala debele, razme-

tane skale, vse okrog obdane z nizkim, krivenčastim rušjem in z nebogljenimi, od viharjev in plazov pokvečenimi borovci. Goličava je prehajala na obeh straneh v strmo, navpično skalovje, ki se je grozno dvigalo proti nebu. Visoko je bilo tisto skalovje in se je dotikalo skoraj samih božjih zvezd, ki so veselo brlele na nebu. Skalovje je bilo še vse prepreženo s širnimi snežišči, ki so se blestela v srebrnih mesečevih žarkih. Nikjer ni bilo glasu, in v tej tišini je Gab razločno slišal le utripanje lastnega srca. »No, hvala bogu — zdaj je pa gozda konec!« se je razveselil. »Še dobre pol urice, pa sem pri pastirskih kočah. Tam se naspim in odpočijem, ker me res že težko nosijo noge. Jutri bo pa drugače. Pozabim na vse skrbi in na nesrečo, ki hodi kakor senca za mano.«

Šel je dalje prek goličave, in mesec mu je dobro razsvetljeval vso pot. Precej časa je hodil, da je prišel spet do goščave, ki se je raztezala daleč po ozki soteski. A pot je vodila naravnost v tisto goščavo, in to je bilo Gabu prav neprijetno. »Prezgodaj sem se veselil! Zdaj bom moral pa spet trapati po tej temini in paziti na te nesrečne korenine, da se ne spotaknem in ne telebnem z nosom na tla . . . Oj, ti prebita goščava?«

A je uvidel Gab, da mu javkanje nič ne pomaga. Odločno se je napotil kar v goščavo in stopal sredi nje naprej, samo naprej. Grmovje ni bilo visoko, a mesec mu je še vedno sijal na pot. Toda počasi je postajalo okrog





Gaba vseeno vedno temnejše. Gab se je čudil temu in je ugibal, odkod ta tema. Naposled se je ozrl na mesec in se prestrašil. Videl je, kako tiči mesec ravno na ostrem vrhu razdrte Ponce, kakor da se je nabodel tja in ne more naprej. Pa mesec se ni nabodel, ampak se je pogrezal počasi počasi za snežno goro.

»Oh!« je zastokal Gab v svojem strahu. »Ne zahajaj, mesec, lepo te prosim, vsaj zdaj ne zahajaj! Oh, to bo strašna tema tod okrog, če tebe ne bo več na nebu . . . Ti, mesec! Ne hodi še nikamor! Samo toliko še počakaj, da pridem do pastirskih koč. Ubogaj, mesec, vsaj nocoj ubogaj!«

A mesec ga ni poslušal. Še enkrat se je posmejal zagorskemu svetu, potem pa se je pogreznil kar hipoma in je izginil za škrbastim snežnikovim robom. In bliskoma se je razgrnila okrog in okrog tema, tako črna tema, da Gab ni videl niti roke, ki jo je držal pred nosom. In skozi to črno temo se je moral Gab plaziti naprej. Tipal je z nogami in z rokami okrog sebe, a mu vse ni nič pomagalo — spotaknil se je pri vsakem desetem koraku in enkrat še telebnil na tla, kakor je bil dolg in širok. Zbolelo ga je pri tem padcu prav nemilo, in kolena ter komolce si je obdrgnil. Pa je končno le sprevidel, da ne more v tej temi nikamor. Ves zasopel in obtolčen se je ustavil, in polastili sta se ga zla volja in malodušnost.

»Nikamor ne morem naprej, ker mi je ušel ta neumni mesec,« je zagodrnjal. »Če grem še sto korakov naprej, pa si polomin noge in razbijem glavo . . . Najpametneje bi bilo, da se ustavim tukaj in počakam jutra. Potem grem lahko brez skrbi naprej in ne morem zaiti.«

Gab je poslušal samega sebe. Sklonil se je, pa je tipal okrog po mrzli zemlji in kmalu otipal mahovito trato kraj visoke skale. Nič ni pomišljal, ampak se je kar zleknil po trati. Trdo je zapel suknjič in se je stisnil v dve gubi. Trikrat se je prekrižal in si potisnil klobuk na oči. Še je godrnjal nekaj nevšečnega, a že spal sredi godrnjanja . . .

V spanju ga je pa pričel tresti mraz, da so mu zobje kar šklepetali. Zaradi tega se je predramil, pa poskušal vstati. Težko je šlo, prav težko, ker so mu bili udje odreveneli in prezebli. Nazadnje pa je vendarle stopil na noge in se pričel pretegovati, da bi se nekoliko ogrel. Stopical je sem in tja po trati in se končno toliko ogrel, da ga ni več stresalo. Pogledal je na nebo in na zvezde, da ugane, če bo kmalu noči konec. A zvezde so bile še visoko, visoko.

»Kaj sem napravil, kaj sem napravil!« je zatarnal Gab. »Kaj le iščem tu v Planici, kjer me bosta znabiti končala lakota in mraz? Mar bi bil zdajle doma na klopi za pečjo. Lepo bi se zavil v očetov kožuh in toplo bi mi bilo, oh, tako toplo! — Da me mora ta nesreča tako prega-



njati! Nič ne bo drugače — samo zaradi tiste preklicane rože, tiste rožeponože. Ali je bila tista roža toliko vredna, da moram trpeti tak mraz zaradi nje? Ah, nemara še nesrečno umrjem, kot je umrl rajni Martin?»

Gab je stopical še hitreje po trati. Roke si je mencial in se pretegoval na vso moč. Nazadnje se je vendarle ogrel in ni več čutil mraza. Ker je bil pa zaspan in so mu bile trepalnice težke kot kamen in so ga bolele, je sedel v zatišje za skalo. Komaj desetkrat je utegnil zasopsti, pa je že zaspal, zvit v klobčič kakor trd jež. Pa ga je v spanju spet stresnilo, stresnilo dvakrat . . . petkrat . . . desetkrat . . . in moral je odpreti oči in se skobacati na noge. A zdaj je šlo že težje; ves život mu je bil trd in mrzel, kakor da je v resnici zmrznil. Prestrašen se je začel gibati sem in tja — iztegnil desnico počasi počasi, za njo levo roko, potem levo nogo, potem desno. Pri tem ga je pa tako bolelo, da je nehote vpil od bolečine. A končno so se mu vendar razmajali otrpli udje, da je že lahko hodil po trati gor in dol. Pa je spet pogledal na nebo, in glej — zvezd ni videl nikjer več. Nebo je bilo sivo, sivo kakor svinec; medla svetloba se je razprostirala po mračnem gorovju in po ozki soteski. Skozi sotesko pa je vel mrzel veter, in veje so šelestele, in rosa se je usipala z njih in je žuborela komaj slišno.

Gab je videl vse to in v svojem veselju je kar iztegnil roke proti nebu. — »Dani se, se že dani!« je zaklical.

»Konec je te strašne noči. Da le nisem zmrznil. Zdaj pride sonce — jojmene, toplo sonce!«

Gaba je minila hipoma vsa otrplost. Opletel si je prteno malho, pa se splazil nazaj na pot. Dan je postajal vedno svetlejši; divji snežniki so se že svetili v prvi, srebrni jutranji svetlobi; vetrc je pihal vedno močnejše skozi ozko zagorsko sotesko in vedno glasneje je curljala gosta rosa z nemirnega vejevja. Tedaj se je zasvetilo pred Gabom, visoko gori po vrhovih orjaških snežnikov se je zasvetilo, kakor da je padel iz neba božji plamen in je zažgal skalnate velikane . . .

»Oj, sonce prihaja!« je zavriskal Gab in pričel skoraj teči po poti. V tem hipu je pozabil na ves strah in na ves mraz, ki ju je bil moral prestati v mrzli noči. Vse moči so se mu povrnilo in čutil se je tako lahkega in čilega, da bi lahko splezal brez napora na divji Jalovec, ki se je vzpenjal v kotu med snegom in ledom v jutranje nebo. Že si je Gab zažvižgal veselo pesmico in je spel naglo in nezadržno med nizkim grmovjem. Goščava se je pričela redčiti in prikazovalo se je spet golo razmetano skalovje in krivenčasto rušje. Gab je že čul votlo bobnenje, ki je prihajalo od nekod daleč, in slutil je, da bo to Nadiža, ki drvi prek skalovja in oblastno šumi in prši . . . Vedel je tudi, da ni več daleč od pastirskih koč in da je najhujša pot za njim.

A hipoma je obstal in je posluhnil. V goščavi se je oglasilo čudno, strašno lomastenje, ki je prihajalo bliže, vedno bliže. — »Ali je jelen — ali kaj bo?« se je zavzel Gab in postal. Tisto čudno lomastenje je bilo že blizu. Veje so se tresle in se sklonile — o sveta pomagavka! — izza goščave je stopila velika, kosmata zver. Na pot je skočila in obstala pet korakov pred Gabom.

Gab se je zdrznil in sto tisoč mravelj mu je zagomazelo po životu. Mraz ga je stresel in od silnega strahu mu je zastalo za trenutek srce. Spoznal je divjo zver . . . Bil je ravno tisti medved, ki ga je vodil oni dan tuji, črni mož po vasi in ki mu je bil Gab vrgel v hrbet kamen. Še je tičal tej zveri železni obroček v nosu — prav dobro ga je Gab opazil in zato je vedel, da je to oni medved, ki je v nedeljo pobegnil črnemu možu. Mrtvo ovco je držala ta zver v gobcu, in njene oči so se svetile divje, krvoločno in prihuljeno.

»Vsi božji svetniki, pomagajte!« je zavzdihnil Gab in se ni mogel premakniti z mesta. S široko odprtimi očmi je strmel v medveda in se je tresel po vsem životu. »Zdajle naj izpusti zverina mrtvo ovco in pograbi mene, ki sem kamen zalučal vanjo . . . Raztrga me pošast in me požre . . .«

Medved je malce zagodrnjal in hlačal naprej. Postrani je pogledal Gaba s svojimi srepimi očmi. Potem je skočil s poti v grmovje in izginil med črno goščavo . . .

Gab se je tedaj zavedel v svojem strahu, in vsa odrevenelost ga je mahoma minila. Spustil se je v tek in zdrvel naprej po poti. Ozrl se ni niti za trenutek. Ves je bil v misli, da mu je medved za petami. Ustavil se je šele, ko je pribežal do divje vode, ki se je penila in hrumela sredi skalnatega jarka. Tedaj se je ozrl in videl, da medveda ni nikjer. Globoko si je obrisal pot s čela in sopel kakor meh . . . »O, strah, ta strah!« je šepetal. »Kako sem se prestrašil te nemarne zverine! Čisto sem mislil, da me bo . . . pa me vendarle ni . . . Čudno, da me ni pograbila! Ali pa sem ji le jaz ubežal in ni mogla tako hitro za menoj? . . . Bojim se jaz takegale izstradanega kožuha! Ali nisem vrgel sredi vasi kamen vanj?«

Gab si je ves zadovoljen mel roke, z glavo je kimal in se muzal, veselo muzal. V svojem velikem veselju se je nazadnje celo na glas zasmel.



## 5.

Voda je šumela in bobnela, da se je zemlja potresala okrog Gaba. Visoko so škropile mrzle kaplje in močile fantu obraz in obleko. Bele, šumeče pene so se srebrno svetile v soncu, ki je ravno prilezlo izza škrbastih, skalnatih gora. Gab je bil skoraj moker, in neprijetno ga je zazeblo. Vstal je s kamna in se potresel, kakor da hoče stresti s sebe vse vodne kapljice. Potem pa se je razgledal okrog in se je razveselil. Videl je, da je prišel do konca svoje poti. Pred njim se je razgrinjala prostrana, zelena planina daleč od širnih snežišč, ki so se belila pod skalovjem orjaških snežnikov, zapirajočih ozko sotesko. Žive stvari ni bilo tedaj na zeleni planini. V daljavi doli pa je stalo nekaj črnega, tik kraj ozkega borovega gozda. — »Hm, to bo pa pastirska koča,« se je razveselil Gab. »Lejte! Pa sem vendarle srečno prišel v Planico. Lepo bom zdaj živel tu v Planici. Na rožoponožo bom pozabil in tudi na nesrečo, ki je butala vame v nedeljo in ponedeljek . . . Nihče me ne bo iskal tod, še najmanj oče pa sosed. Brez skrbi bom zdaj — juhu-huhu!«

Lahkomiselni Gab je res zavrnil, pa še enkrat zavrnil, da je jekalo daleč po samotnem zagorskem svetu. Potem se je ozrl na desno, kjer so strmele tik kraj njega visoke, razorane stene. In iz srede te stene je brizgala ravno nad njim voda, velika in hrumeča. V silnem slapu je padala s stene in je drvela v ozkem jarku v dolino. »To je Sava — Nadiža,« si je dejal Gab. »Tu je izvir naše korenške Save! Jojmene, kako lepo je tu v Planici! Tu bom ostal kar vse življenje in se nikoli več ne povrnem domov. Kaj pa naj iščem doma? Sosed bi mi očital, oče me pa zmerjal in pretepel, ker sem seveda jaz vzrok, da je poginilo šest ovac in dva pitana jarca. Ne grem domov, ne — naka, še nalašč ne grem! Grem rajši pogledat, kakšna je tista pastirska koča tam doli. In bom videl, kako bo in kaj bo . . .«

Res je Gab preskočil vodo in se napotil prek zelene planine. Veselo je žvižgal in v srcu mu je bilo lahko kot nekdanj, preden je videl rožoponožo. Vedno bolj se je bližal borovemu gozdičku in samotni koči, ki je stala kraj gozdiča. Pa je že bil v nji. Duri so bile sicer zapahnjene z debelim, lesenim zapahom. No, Gab se ni nič obotavljal, ampak je odrinil zapah in odprl duri. Stopil je čez prag in se je razgledal po ozki, nizki, umazani koči. Ničesar ni bilo v njej. Samo sredi koče je stalo kamnito ognjišče in ob steni se je dvigal dolg lesen pograd, ki je bil ves zastlan s suhim, bukovim listjem.





»Saj sem mislil, da bo še slabše tu!« si je dejal Gab. »Prav čedno se bo tu prenočevalo na pogradu, a še lepše se bo kuhalo na tem ognjišču. Samo, če bom imel kaj kuhati? Pa kaj me bo skrbelo zaradi kuhanja! Manjka se zajcev in drugih živali po gozdu, manjka se divjih koz po skalovju! Treba jih je samo ujeti, a ujame jih spreten človek lahko, ker je zverjad zabita kot cokla . . . Hencajte, pa bom res živel tu v Planici kakor tisti kraljevič iz Olen-tove dežele, ki so mi o njem pripovedovali naš stari oče. Kako da sem se sinoči domislil Planice, pa ravno Planice! Prav je bilo —!«

Gab si je zadovoljno pomencal roke in v svojem veselju stopal z noge na nogo. Šel je potem iz kočice in je hotel pogledati še naprej. Toda našel je samo dva hleva, kamor se zateka živina ob hudi uri. In Gab je spregledel, da ne bo našel nikjer nič boljšega. Saj je bil z vsem zadovoljen in še vesel, da je našel tako lepo in varno zavetje. Kaj naj zahteva še več?

»O, še medveda se mi ni treba bati,« se je veselil sam pri sebi. »Medved domuje kje tam doli v goščavi, pa mu je predaleč, da bi me hodil sem gori dražiti. Malo me skrbi zavoljo njega, prebito malo —!«

Gab je šel nazaj na planino in se je usedel ondi na visok kamen. Prijetno ga je ogrevalo sonce, ki se je spenjalo vedno više na visoko nebo. Tišina je vladala vse okrog po zagorskem svetu, in živ glas ni motil silne tišine. Gab

se je že dodobra ogrel in vzel iz malhe kos kruha in sir. Domislil se je namreč, da od včeraj še nič ni jedel. V slast sta mu torej šla kruh in sir. Potem je pa jel premišljati, kaj bi počel ves ljubi dan. Ob tem premišljevanju pa so ga zmotili tihi, čudni glasovi, ki so prihajali dol iz gozdíča. Trikrat je zacingljajal nekje gori živinski zvonec, prav razločno zacingljajal, da se je Gab začudil. — »Čigava živina se le pase tam gori? Čudno, čudno. . . Vaška živina se še ne pase v Planici, ker je prezgodaj. Kako je zašla živina semkaj?«

A Gab ni utegnil dolgo razmišljati in ugibati. Zakaj hipoma je zaslišal debel in srdit glas, ki je govoril tam gori v goščavi: »Pa kam je izginila ta ovca beštjeva? Že vse jutro jo iščem, in nikjer je ni — v zemljo se menda ni udr-la? Nemara se je pa priklatil od kod kak malhar nepri-dipravski. Ovco mi je ukradel in pobegn timer z njo v dolino. O, da človek še na samoti ni varen pred plažo tatinsko! Kamor se skrijem, povsod so za mano. Nepridipravi, ti zanikrni nepridipravi!«

Človek gori v goščavi se je jezil še dalje in naposled pričel robantiti na vso moč. A hipoma je utihnil, in ni ga bilo več slišati dolgo časa od nikoder. Gabu je bilo nepri-jetno, ker je mislil: nekdo je iz vasi, ki ga lahko izda do-ma očetu ali pa tudi sosedu. Zato se je hotel potuhn timer še o pravem času, da ga ne zasači tisti človek. Pa je vstal in je stekel proti hlevu, da se skrije v njem. Toda skočil ni



petkrat, pa ga je že pograbil nekdo za vrat. Neusmiljeno ga je prišel tresti in mikastil ga je, da je Gabu zapiralo sapo. Pa je vpil tisti človek nad Gabom: »Ti prikazen salamenska, ti nepridiprav! Zasačil sem te. Ovco si mi ukradel — najlepšo ovco. Nazaj jo boš dal — kam si jo skrila?«

In mož ni čakal, da bi mu Gab odgovoril, ampak ga je mikastil in stresal kot mlado mače. V svoji togoti je vpil in kričal, da se je slišalo daleč v skalovje. Gab je otepal z rokami, z nogami je brcal, da bi se izmuznil iz trdih pesti, ki so ga držale kakor klešče okrog vratu. Toda ves trud in napor sta bila zaman. Mož ga ni izpustil, ampak ga tiščal še huje in vpil: »Kaj, ne boš zinil, pohajač tatin-ski? Če ne boš povedal, te bom obesil na stari macesen tamle. Ali boš govoril — ali boš povedal?«

Pesti moževe so se malce razklenile, in Gab je prišel za trenutek do sape. Pa je zaječal: »Stojte, stojte, stric! Nobene ovce vam nisem ukradel, jaz že ne . . . Nobene ovce! . . . Stojte, stojte, stric — za božjo voljo — nehajte . . .«

A pesti so se spet stisnile, in Gaba je pričelo spet dušiti. Pa je mož kričal dalje s hripavim glasom. »Ovce mi nisi ukradel, praviš, ti poštajna? Pa kdo jo je ukradel potem, kdo, ko ni bilo letos še nikogar v Planico? O, glejte, kako se znaš lagati! Čakaj, čakaj! Pokažem ti že, da

boš zelen in pisan! Še enkrat te vprašam: kam si skril ukradeno ovco?»

Spet so pesti malo popustile, in preplašeni Gab je mogel odgovoriti le to: »Stric, saj sem vam že rekel, da nisem ukradel nobene vaše ovce. Še videl nisem nobene nikjer . . . Usmilite se, stric, in poslušajte me, samo poslušajte!«

Zdaj so se moževe pesti popolnoma razklenile in so izpustile Gabov vrat. Gab je zazijal trikrat kakor postrv, če jo vržeš na suho. Lovil je sapo in prišel nazadnje vendarle do nje. A že ga je prijel tuji mož za rame in ga je potresel, da se je Gab skoraj prekopicnil. — »Zdaj pa govori po resnici in pravici, boš? Kam si skril ukradeno ovco? Dobro vem, da si jo ukradel samo ti. Pa ne taji, sicer ti bo gorje, če me le malo nalažeš!«

Gab je utegnil šele zdaj, da si je ogledal malo bolj tujega moža. Mož je bil velik in močan. Oblečen je bil v sivo, resasto obleko, in na glavi mu je tičal potlačen in na več mestih raztrgan, širokokrajn klobuk. Hude so bile njegove oči, in obraz mu je bil ves razjeden od koz. Zato pa menda ni imel ne brkov ne brade, ampak vse lice mu je bilo golo. Gab je videl vse to in se je še bolj prestrašil hudega moža. Zato pa je sklenil roke in zaprosil: »Nikarte, stric, nikarte! Saj vam povem samo resnico. Prav nič ne vem za vašo ovco — še videl je nisem. Ravno zdajle sem prišel gor iz vasi. Komaj sem se raz-

gledal malo tod okoli, pa ste me že pograbili, joj, stric — pograbili . . . !«

A mož fanta še vedno ni izpustil, ampak je rekel srdito: »Če nisi ti ukradel ovce, pa kdo jo je potem ukradel? Nemara sta bila pa dva taka nepridiprava? Prvi je kradel, a ti si prežal in se potuhnil. Povej mi, kje je oni drugi tat, da grem za njim in mu odvzamem ovco!«

Gab se je zvijal pod trdimi pestmi in sam ni vedel, kaj naj odgovori srditemu možu. A tedaj mu je šinilo v glavo in domislil se je medveda, ki ga je bil srečal doli v goščavi. Pa se je tudi spomnil, da je nesel medved v gobcu lepo pitano ovco, ki je bila pa že mrtva. Gab se je razveselil te misli in je dejal: »Že vem, že vem, stric! Samo medved vam je ukradel ovco. Jaz sem ga videl davi tam doli blizu doline in sem se ga prav hudo ustrašil. Medved je pa držal med zobmi ovco, pa ovca je bila že mrtva. Zdaj pa vem, da je bila tista ovca vaša . . .«

Mož je namršil obrvi in je pogledal s strašnim pogledom na Gaba. »Pobič, ne imej me za norca!« je zarjul. »Kaj lažeš o medvedu? Kje naj se pa vzame medved v naših krajih? — preveč lažeš, pobič, s svojim gobezdanjem. Če mi zdajle ne poveš resnico, pa se te lotim —!«

»Stojte, stric, lepo vas prosim — stojte!« je zavriskal Gab v silnem strahu. »Res sem videl medveda, in res je nesel nekam v goščavo vašo ovco. Tisti medved je bil, ki sem mu bil doma vrgel kamen v hrbet, in je potem v

nedeljo pobegnili tujemu, črnemu možu. Stric, zares je tako in ni nič drugače!»

»Hm,« je zagodel kozavi mož, a dolgo ni rekel nobene besede. S svojimi hudimi, temnimi očmi je motril Gaba od nog do glave in ga je tu pa tam nemilo potresel za rame. Nazadnje je pa izpregovoril in vprašal: »Čigav si pa, pobič, in od kod?«

Urno je Gab odgovoril, pa se ni prav nič pomišljal: »Jaz sem Gab, Lipnikov Gab iz Podkorena. To pomlad sem dopolnil deseto leto in pasem naše in sosedove ovce, ker pri sosedovih letos nimajo pastirja . . .«

Mož ga je zdaj potresel še enkrat in ga vprašal: »Zadnjikrat ti povem, Gab, ti Lipnikov Gab, govori resnico! Kje je ovca? Kje je skrita? Kako naj pridem do nje?«

»Medved jo ima, stric, samo medved jo ima,« je odgovoril Gab s prepričanjem. »Zvlekel jo je v goščavo, in tam jo lahko najdete, če je ni zverina že požrla . . . Le pojdite pogledat, stric! Tam doli znabiti najdete medveda in vašo ovco . . .«

Kozavi mož je zarentačil nekaj hudega. Gaba pa je sunil naprej in ga je tiral v gozdič. Po ozki stezi ga je gnal in včasih ga še sunil v hrbet, da se je Gab opotekel. — »Kaj li namerava z mano?« je premišljal Gab v svojem strahu. »Hudoben je in mi noče verjeti, pa če mu tudi povem resnico . . . Pa kdo je ta mož? Če bi imel dolgo in črno brado, bi rekel takoj, da je divji mož. Pa nima



brade in zato ni divji mož. Nemara je pa kak hudoben razbojnik, ki je pobegnil s Poljan, kjer imajo rokomavhi svoje brloge? . . . Pa kako bi ukrenil, da bi mu ušel? Kaj dobrega pač ne namerava z mano: Hudo mi bo prijem, če mu ne pobegnem na ta ali na oni način . . .«

Mož je pritiral Gaba iz gozda na ozko planotico, ki se je dotikala nedaleč širnega peščevja. To je segalo prav do ogromnega, zamrznjenega snežišča pod topim Jalovcem. Na tisti planotici je pa zagledal Gab dve koči. Prva je bila še precej obširna, druga pa manjša in temnejša. Naravnost do manjše kočice je gnal mož Gaba, odprl tam močna, lesena vrata in porinil Gaba v kočico. — »Tu mi boš sedel, tu notri, dokler ne poveš resnice, in jaz ne najdem ukradene ovce,« je rekel s hudim glasom. Zaloputnil je potem težke duri, zapahnil jih z železnim zapa hom in nato odšel proti drugi kočici.

Gab je obstal sredi kočice. Temno je bilo vsepovsod okoli njega, ker kočica ni imela nobenega okna. Le gori ob stropu je bila urezana med deskami majhna linica, in skozi njo je prihajalo malo malo svetlobe. Gab se je ozrl okrog sebe. Ob desni steni je bilo nametano suho bukovo listje na velik kup. Drugega pa ni bilo v kočici.

Gab je spoznal, da ga je kozavi mož res zaprl semkaj, a zaprl po krivici. Zato je skočil k durim in jih je potresal na vso moč. — »Slišite, stric, ali slišite?« je zavpil. »Zakaj ste me zaprli, ko vam pa nisem storil nič žalega?

Medveda zaprite semkaj! Mene pa pustite v miru. Ali me slišite, stric? Izpustite me!»

Nihče mu pa ni odgovoril, naj je še tako butal ob duri. Gab je sprevidel, da je mož odšel in ga ni nikjer več bližu. Zato sta se ga polastila obup in huda jeza. Zagnal se je v steno in je poskušal, če bi mogel izdreti iz nje kako desko. A deske so bile trdno pribite k tramovju in se niso vdale. Gab je uvidel, da zanj ni več rešitve. Zato je obupal nad begom in se je vrgel na kup suhega listja. Z rokami si je zakril obraz in je zajokal od jeze.

»Saj vem, kaj je —? Vsega tega je spet kriva tista roža-ponoža,« je ihtel, in debele solze so mu tekle po licu. »Prav ste imeli, stari oče, ko ste me svarili, naj ne trgam rožeponože. Pa sem jo utrgal in sem se zraven še smejal . . . In bog ve, kaj še vse pride? Nemara pride celo smrt pome, kakor je bila prišla po rajnkega Martina . . . Zakaj vas nisem poslušal in ubogal, stari oče, oj, stari oče!»

Gab je glasneje zajokal in klical starega očeta. A nihče mu ni odgovoril, in Gab ni slišal nikogar. Slišal je samo votlo šumenje in hrumenje savskega vrelca, ki je padal nedaleč nad planotico z visoke, strme skale . . .





## 6.

Lipnikov Gab nazadnje že sam ni vedel, koliko časa že javka in vzdihuje v samotnem črnem hlevu. Zdelo se mu je, da je minila že cela večnost, odkar ga je zaprl neznani mož v hlev. Pa saj tudi ni mogel vedeti, če je že pozno ali pa zgodaj. Samo to je vedel, da je še dan. Zakaj skozi ozko linico se je še vedno usipala dnevna svetloba, ki pa je le borno in medlo razsvetljevala črni hlev. Gaba je pričela mučiti lakota, a še huje ga je mučila žeja. Pa se je domislil, da ima v malhi še nekaj kruha in sira. Hlastno je vzel oboje in pojedel, pa mu je nekoliko odleglo. Samo žeja je bila še huda, huda . . . »No, lepo sem si postlal,« je godrnjal Gab na listju. »Zadnji košček kruha sem zdajle pojedel. A kaj bom imel jutri? In pojutrišnjem? — Od lakote bom poginil, če ne bom umrl že danes od žeje. Da more biti ta mož tako hudoben? Saj mu nisem storil nič žalega, pa me zapre sem v hlev in me nemara ne izpusti nikoli več iz njega. Oh, ali ni vse to samo zaradi tiste rožeponože, ki sem jo bil utrgal v Mucni gori? Saj je tudi rajnki Martin nesrečno umrl, in znabiti bom tudi jaz, kakor so dejali stari oče . . .«

Gab se je prestrašil te misli, da so se mu lasje kar naježili. Skočil je z listja in je stopil k durim. Pričel jih je stresati in je vpil na ves glas, da je postal popolnoma hripav. »Stric, oj stric!« je vpil. »Ali me slišite? Sem pridite in me izpustite iz hleva! Tu bom poginil od lakote in žeje . . . Usmilite se me, stric, ker sem nedolžen. Medveda zaprite tukaj! Medved je ukradel ovco. Saj sem ga videl doli v goščavi . . . Stric, stric!«

A Gab je razbijal in tulil zaman. Nihče ga ni slišal in tudi nihče ni prišel blizu. Ves utrujen in zasopel je na posled odnehal, ker ni mogel več razbijati in vpiti. Splazil se je nazaj h kupu listja, legel vanj in zaril glavo globoko v listje. Zajokal je in jokal dolgo, dolgo . . . Ko se je spet pomiril, je vstal in hotel hoditi po hlevu gor in dol, da še enkrat vse lepo premisli, kako bi vendarle pobegnil iz zaprtega hleva. Toda Gab ni mogel hoditi, ker ni videl ničesar več, niti lesenih sten in ne trdnih vrat. Tema, črna, gosta tema se je razprostrla okrog Gaba, da ni videl niti roke, če jo je dvignil pred oči. Gab se je ozrl na linico, da pogleda, zakaj ne sije več beli dan skozi njo. A niti linice ni več videl. Videl je samo temo, črno temo, ki je bila tako čudna, da je postalo Gaba strah.

»Oj, noč je že!« je spreletelo Gaba. »Ponoči bom pa sam, in nihče me ne bo branil, če pride nad me kakšen divji strah . . . Saj vem, da straši ponoči po takih hlevih. V vseh teh in takih črnih hlevih straši, pa bi ravno v



temle ne? Ali pa pride sama bridka smrt, ki jo je poslala rožaponoža, kakor je prišla po rajnkega Martina? O, kaj bo z menoj?»

Lasje so stopili Gabu pokonci. Naglo se je splazil k listju in je sedel nanj. Tesno se je stisnil k leseni steni in strmel ves prestrašen v gosto temo. Prekrižal se je s tresočo roko in molil iz preplašenega globokega srca: »Oče naš, ki si v nebesih . . .«

Dvajset očenašev je pomolil, pa je prenehal in poslušal. Zakaj zazdelo se mu je, da so se oglasili zunaj trdi, glasni koraki. — »Nemara je tisti kozavi mož?» je pomislil. »Semkaj prihaja — prihaja zato, da me izpusti iz hleva. Spoznal je nemara, da me je zaprl po krivem, in sem nedolžen.«

Koraki so postajali vedno glasnejši in so se vedno bolj bližali. Utihnili so tik ob durih. Tedaj je zaropotalo zunaj, duri so zaječale in se odprle. Gab se je ozrl na vhod, pa je zagledal košček neba, ki je bil na gosto posut z zvezdami. Skozi duri je pa stopila v hlev velika in črna postava. Gab je zavriskal v groznem strahu, ker je mislil, da je prišla zdaj res kakšna pošast strašit v hlev.

A bil ni polnočni strah, in tudi divja pošast ni bila. Bil je oni kozavi mož. Spregovoril je s svojim debelim glasom: »Kje pa si, pobič? Kam si se stisnil, da te ne vidim? Oglasi se, ker nimam časa, da bi se mudil tu v hlevu.«

»Tu sem — tu na listju sedim,« je odgovoril Gab in se je oddahnil, ko je spoznal, da je res samo kozavi mož prišel v hlev. »Strah me je, stric, joj, tako strah! Lepo vas prosim — izpustite me, saj sem nedolžen in vam nisem storil nič žalega . . . In lačen sem — in žejen, da bom umrl . . .«

»Hm,« je zagodel tuji mož sredi teme. »Prišel sem k tebi, da te še enkrat povprašam. Zdaj si znabiti že uvidel, da se z mano ne smeš šaliti. Izpustim te in te povedem v svojo kočo, če mi boš povedal po resnici. Kam si skrnil ukradeno ovco?«

Gab je strmel v temo, da bi zagledal moža, a ga ni mogel zagledati, ker je bila tema pregosta. Pa je odgovoril, jokavo odgovoril: »Saj sem vam že povedal po resnici, stric, da nisem jaz ukradel vaše ovce. Medved jo je ukradel, stric. Videl sem ga na svoje oči, kako je vlekel vašo ovco v goščavo . . . Verjemite mi, stric, verjemite in me izpustite!«

»Spet lažeš, spet lažeš!« je zavpil mož. »Pusti medveda v miru, ko ga ni nikjer! Če nisi ti sam izmaknil ovce, jo je pa kdo drug, in si ti pomagal. Kaj res misliš, da ti verjamem, da si iz Podkorena? Dobro vem, kdo si ti! Malhar si, rokovnjaški malhar, ki so te poslali rokomavhi sem vohunit, da zveš, koliko živine imam jaz tu v Planici. Pa me hočete oropati, in so rokomavhi tebe poslali semkaj. Kar odkrito mi povej, če nisi rokomavh! Pa kam

ste skrili mojo ovco? Če to poveš, ti bom dal jesti in piti in te bom prenočil v svoji koči . . . Zdaj, pa povej!«

»Stric! Res sem iz Podkorena — Gab sem, Lipnikov Gab. Ne poznam rokomavhov, niti enega še nisem videl v svojem življenju. Zato pa povem, da se motite, stric! Nisem vam jaz ukradel ovce, niso je ukradli rokomavhi, ukradel jo je medved, samo medved. Ta jo je požrl . . .«

A mož ni pustil, da bi Gab dalje govoril. Srdito je cepetnil z nogo in je zarjul: »Tiho mi bodi! Tiho o tistem medvedu! Fant, ti se mi lažeš kar naprej in mi nočeš povedati resnice. Zato te pa pustim tu v hlevu čez noč, tako dolgo te pustim, da prideš k pameti in mi poveš, kam je izginila moja ovca!«

Gab je slišal spet moževe trde korake, slišal, kako so duri zaškripale in zaloputnile. Pa je skočil na noge in je zavpil: »Nikarte, stric — o, nikarte! Vse sem vam povedal po resnici, kar ste me vprašali . . . Izpustite me, stric! Umrl bom, če me ne izpustite . . . Od lakote in žeje vam bom umrl, in jutri boste imeli na vesti mojo smrt . . . Slišite, stric?«

Trdni zapah pri durih je pa že rezko zaječal; moževi jezni koraki so se oglasili sredi noči in so se oddaljevali, dokler niso popolnoma utihnili. Gab je tipal ob steni in se je plazil ob nji do duri. Stresel jih je z vsemi močmi in je zakričal: »Odprite, stric, prosim vas, odprite! Ali

slišite, da sem nedolžen? Zato mi pa odprite! Rečem vam še enkrat — odprite mi!«

Gab je pač slutil, da razsaja in vpije zaman in da ne bo nikoli preprosil neusmiljenega moža. Zato je kmalu odnehal in zlezal nazaj do listja. Hudo mu je bilo v srcu, hudo in tako bridko, da bi se bil najrajši na glas razjokal. Pa ni mogel jokati, ker ni bilo solza v njegovih očeh. Strah ga je pa postajalo vedno bolj sredi gluhe teme. Tresel se je in strmел s široko odprtimi očmi predse. Da bi se znebil strahu, se je naposled skobacal v listje in se popolnoma zaril vanj. Trikrat se je prekrižal in zmolil pet gorkih očenašev . . . Toda naposled ga je premagala utrujenost. Oči so ga pričele skeleti in zato je mižal, samo mižal. Pa je vzdihnil še enkrat in kmalu zaspal . . . Čudne sanje so hodile tisto noč okrog njega. Videl je kraj sebe grozne, velikanske stvore, ki so gledali nepremično nanj; z dolgimi rokami so mahali in z ostrimi zobmi so režali vanj. Gab pa je hodil po prostranih, pustih krajih, kjer je bilo samo kamenje; vode ni bilo nikjer, in sonce je žgalo, da mu je tekел znoj curkoma s čela in so bila usta suha, tako suha, da ni mogel premakniti niti jezika in poklicati ljudi na pomoč. Gab je taval kdove kje — in kam je taval. Samo do rožeponože je hotel priti, da jo poprosi odpuščanja, ker jo je bil tako prevzetno utrgal. Pa rože ni bilo nikjer več, ker jo je pred cerkvijo pohodil Škrbčev Lojz in jo popolnoma pomendral . . .



Gab je pričel ječati v mučnih sanjah. Toda nenadoma se je prebudil, ker je slišal strašen ropot in divje vpitje. Odprl je oči in poslušal. Glasno vpitje je postajalo vedno bolj razločno in je bilo strašno, tako strašno, da je Gabu zastala kri v žilah. — »Jojmene, zdaj je ravno polnoč,« je spreletelo Gaba. »Zdaj se je prebudil nočni strah in znabiti prihaja naravnost proti Gabu. Zavohal me je — pa pride in me pograbi! Najde me tu med listjem . . . Križ božji! Usmili se me, kdor se me more usmiliti!«

Gab je nametal kup listja nase, da bi ne videl in slišal ničesar več. Toda listje mu ni pomagalo prav nič — še vedno je razločno slišal divje vpitje zunaj hleva. Naposled pa je vpitje le prenehalo. Gab se je oddahnil, ker je mislil, da je strahu zdaj konec. A se je prevaral! Hipoma je namreč prasinilo glasno in rezko ob durih, da so zaškripale na vso moč in čudno zaječale . . . »To je strah — to je nočni strah!« je osteklenel Gab med listjem, in mravlje so mu zagomazele po vsem životu.

A ni bil strah. Gab je namreč slišal sredi teme debeli glas kozavega moža, ki ga je klical: »Kje pa si, pobič? Ali spiš? Zbudi se in stopi ven!«

Ker je bil Gab ves prestrašen, se je naglo skobacal iz listja. Tipal je ob steni in se priplazil do duri. Zadel je ob moža in zasopel: »Tu sem, tu, stric! Zakaj ste me prišli klicat?«

»Pojdi z menoj!« je velel mož in ga prijel za roko. Vodil ga je iz hleva in zaprl vrata za seboj. Gab se je oddahnil, ko je stopil ven v božjo noč in zagledal nad seboj na prostranem nebu brleče zvezde. Naglo je stopal kraj moža, ki ga je vodil molče prek trate. Pa je premišljal, zakaj da je prišel mož ponj ob tako pozni uri in čemu je vpil prej tako divje. A uganiti ni mogel ničesar. Zato je kar vprašal moža: »Kam pa me peljete, stric? Pa saj mi nemara ne boste spet kaj storili? Nedolžen sem, stric — zaradi vaše ovce sem res nedolžen . . .«

Mož pa ni odvrnil ničesar, ampak je stopal še hitreje. Pa tudi Gab je umolknil in se oziral nemirno v noč. Pred seboj je zagledal luč in vedel, da se bližata koči, ki v njej morebiti stanuje kozavi mož. Okence je bilo razsvetljeno in je prijazno strmelo v črno temo. Dospela sta do kočice; mož je odprl duri in potisnil Gaba naprej. Gab je stopil v kočico, in zableščalo se mu je pred očmi, ker je prišel tako nenadoma pred rdečo svetlobo. Na nizkem, kamnitem ognjišču je gorel velik ogenj, da je bilo prijetno toplo po vsej koči, ki ni imela druge oprave kakor dolg, z bukovim listjem nastlan pograd in tri široke police, ki so bile pribite k lesenim stenam.

Gab je mežikal in mežikal, ker njegove zaspane oči niso mogle dobro prenesti silne svetlobe. Zato se je stisnil v kot in čakal, kdaj spet spregovori neprijazni mož. Starec je že stopil prek praga. Duri je zaprl in je sedel na





pograd. — »Sem stopi, pobič, in sedi k meni!« je velel na kratko.

Gab se ni obotavljal, ampak je stopil bliže in sedel na rob pograda. Nič ni rekel, ampak samo čakal, kaj mu bo povedal mož. No, mož je še molčal precej časa in gledal mračno v plapolajoči ogenj. Nazadnje pa je potegnil z roko prek nagubanega čela in dejal: »Pobič, ti si videl včeraj medveda doli v goščavi? Povej mi po pravici in se nikar ne laži! Ali je res pobegnil tisti medved tujemu človeku? Pravil si mi nekaj o tem; zato mi pa povej še enkrat vse, kakor veš!«

Gab se je zavzel in se začudil, da ni govoril mož nič več tako odurno in neprijazno. Zato se je oddahnil in odvrnil prostodušno: »Vedel bi vam pripovedovati o tistem medvedu! Saj sem sam videl, kako ga je vodil tuj, črn mož po naši vasi. Saj je ta medved celo mene nekaj oplazil po hrbtu, ker sem mu hotel nagajati. Pa sem mu zato vrgel debel kamen v hrbet, da je visoko poskočil. V nedeljo zvečer pa je pobegnil tujemu možu. Sam sem slišal, kako so se pogovarjali pri nas in pri sosedovih o tem. In strah je bilo ljudi, ne veste, kako strah! In tudi mene je bilo, a še najbolj me je bilo strah včeraj zjutraj, ko sem videl doli v goščavi tega medveda. Kako me je pisano gledal! Mislil sem, da me pogoltne. Pa me ni . . .«

»Hm,« je zagodrnjal mož, kakor da še ni prepričan. Toda hipoma je dvignil glavo in je vprašal Gaba: »Pa

ovco je nesel v gobcu, mojo ovco? Povej, fant, ali je bila mrtva?»

»Seveda je bila mrtva,« je odgovoril Gab. »Saj sem dobro videl, da se ni ganila in ni nič beketala.«

Mož je spet molčal dolgo časa in strmel nekam predse. Gab ga je gledal boječe, ker še vedno ni vedel, zakaj ga je mož privedel semkaj v kočo in kaj namerava z njim. Že ga je hotel spet nagovoriti in ga povprašati. A tedaj je mož zamahnil z roko in dejal: »Pobič, ti ostaneš nocoj pri meni tu v koči. Na pogradu boš spal, da se spočiješ. Če si lačen in žejen, glej, tam na polici imaš jesti in piti. A da te ne bo več mene strah, ti povem, da ti zdaj verjamem, kar si mi povedal o medvedu. — Tam s police vzemi, kar ti je ljubo! Potem pa lezi na pograd in zaspi! Zjutraj se pa zmeniva o vsem, kar je treba.«

Mož je vstal in odšel naglo iz kočice. Gab se je pa še vedno čudil in ni mogel umeti moževega vedenja. Gledal je na polico, kjer je videl kos suhe svinjine in vrč vode. Ker sta bili njegovi lakota in žeja večji kot njegovo čudenje, je skočil na noge in vzel s police jed in vrč. Hlastno je pil in jedel in sedel ves vesel na pograd. Ko se je zadosti okrepčal, je postavil vrč nazaj na polico. Trikrat je šel po koči, potem se pa vrgel na pograd in se zadovoljno zleknil. Mežikal je z očmi proti ognju in se neprestano gladil z roko po obrazu.



»Hej, hej! Pa le ne bo nocoj nič črnih strahov in tudi bridke smrti ne bo!« si je govoril. »Premislila si je rožaponoža in se me usmilila. Pa sem se že bal v hlevu — no, kaj se bom jaz bal! Ničesar se mi ne zgodi nocoj, jutri bomo pa videli, kako bo in kaj bo. Do jutri se pa še lahko dobro odpočijem tu na toplem . . .«

Gab se je zasukal proti steni. Zaprl je težke oči in čez čas je že mirno in globoko spal . . .

## 7.

Sonce je pokukalo skozi okna, zamrežena okenca v samotno kočo gori v Planici. Naravnost na pograd ob steni je posijalo, in njegovi živi prameni so se zapičili Gabu naravnost v obraz in v zaprte oči. Gaba je zaščetgetalo, in v spanju je potegnil z roko prek obraza, da bi pregnal tisto, kar ga je motilo po licih in očeh. Toda ker tistega ni mogel pregnati, je zagodel v spanju in se razjezil. Zato pa je ušel tudi spanec urno od njega — in Gab se je prebudil ves začuden. Vstal je napol, gledal okrog sebe in si mel oči. V prvih trenutkih se niti zavedel ni, kje pravzaprav je. Toda ozrl se je v pograd, na ugaslo ognjišče sredi kočice in na široke police ob steni — pa mu je bilo hipoma vse jasno. Skočil je naglo s pograda in se trikrat pretegnil. Čudil se je, da kozavega moža ni nikjer v kočici; toda ko je videl sonce, se je domislil, da je mož pač že davno vstal, pa je odšel kdove kam po svojih poteh in za svojim delom. — »Hm, predolgo sem jo potegnil na pogradu,« je mislil. »Pozno že mora biti, in mož me nemara potegne za ušesa, ker sem se tako zalezal . . . Hencajte, no!«



Urno je odšel iz kočice in oprezoval po možu. Toda moža ni bilo nikjer. Pa se je Gab oddahnil, ker je mislil, da zdaj lahko pobegne in se skrije. Že se je potuhnil in hotel zdrveti navzdol proti gozdičku. Dvakrat je že poskočil po trati, a tedaj se je oglasil dol od skalovja rezek in silen glas: »Kam pa misliš pobegniti? Počakaj, da se pogovoriva!«

Gab se je ustavil ves preplašen in se ozrl nazaj. Zgledal je kozavega moža, ki se je prikazal hipoma med gruščevjem in rušjem in stopal naglo proti koči. Gab se ni premaknil z mesta, ampak je čakal moža in si mislil: »Zdajle me bo . . . Pograbil me bo in me nemara spet osuval zaradi nesrečne ovce. Sinoči se je samo delal, kakor da mi verjame. A danes se je znabiti spet premislil in me morda pograbi?«

No, mož ga je samo zasukal in ga odgnal nazaj v kočico. Nič ni rekel, ampak je vzel s police leseno skodelico. Vanjo je vlil vročega kozjega mleka in odrezal od hleba velik kos črnega kruha. Vse to je postavil na pograd in velel Gabu: »Jej in se nikar ne obotavljaj!«

Gab se je namuznil, pa je pograbil nerodno žlico. Nadrobil si je v mleko črnega kruha in potem hlastno jedel, ker je bil res lačen. Mož pa je sedel na konec pograda, z roko si podprl glavo, pa je jel razmišljati. Ko je Gab izpraznil skodelico, ga je mož pogledal od strani in spregovoril: »Poslušaj me zdaj, fant! Sinoči sem ti rekel, da

ti verjamem zaradi medveda. Sinoči, že v temi, se je bil priklatil semkaj. V stajo je vdrl in mi pograbil drugo, prav lepo, pitano ovco. S kolcem sem hotel nadenj, a kaj naj opravim s kolcem? Zver bi me bila pograbila in me zmikastila do smrti. Puške pa nimam. Zato sem moral pustiti hudobo pošastno in sem jo samo z vpitjem prepodil, da mi ni podavila še drugih ovac. Deset ovac mi je še ostalo in dve kozi. Ta živinica je danes vse, kar imam. Pa ker se mi zdi, da bo prišel zdaj medved vsak večer semkaj, zato moram gledati, da ubijem pošast ali jo pa vsaj prepodim iz Planice. Ti mi boš pa pomagal, fant, in mi ne boš zameril, da sem te zaprl v hlev.«

Gab se je začudil: »Pomagam naj vam, da ubijete ali zapodite tisto strašno zver? Pa kako naj vam pomagam?«

Mož je zamahnil z roko, pa je rekel: »Ničesar težkega ne zahtevam od tebe, fantič! Samo to bi rad, da ostaneš tu v moji koči in mi čez dan paseš živinico. Paziti moraš na njo in gledati, da se ji ne pripeti kaj hudega. Proti večeru se pa vrnem iz doline. K Makovcu grem v Podkoren po puško ali pa h Kavalarju v Rateče. Pa naženem drevi pošast kosmato, da ji bo za vedno prešla slast po moji živini. Ali boš pasel, pobič? Pa boš tudi pazil na živino, kakor je treba?«

»Seveda, stric!« je odgovoril Gab in bil vesel, da je prišel na tak lep način do poštenega posla. »Le brez skrbi



pojdite, stric! Pasel vam bom živino, ker jaz znam dobro pasti. Saj tudi že pasem, odkar se vem spominjati.«

»Prav, pobič!« je dejal. »Saj ne bo zastonj . . . Tu v bližini koč pasi, in če boš lačen, vzemi s police, kar se ti poljubi! Zvečer ti pa skuham večerjo, da boš zadovoljen in še vesel.«

»Oh, kaj tisto!« se je branil Gab. »Saj ni treba, stric, res ni treba! Ni vredno, da bi govorili o tem . . .«

Mož je odšel iz koč in je krenil naglo proti jelovemu gozdiču. Gab pa je zaprl duri, obstal pred koč in gledal toliko časa za možem, dokler ni izginil doli v goščavi. Potem se je okrenil in se napotil proti staji, ki je stala nedaleč od koč in bila le slabo zbita z nerodnimi kolci in trhlimi smrekovimi debli. Odmaknil je lahko leso in izpustil živinico iz staje. Ovce so veselo zabeketale, ko so smele iz ozke ograde, kozi sta pa zameketali in zdrveli naravnost proti gručevju. Gab je zažvižgal veselo pesmico in stopal za živinico, ki se je pričela mirno pasti med gručevjem in po ozkih, zelenih tratinah. Sonce se je pomikalo vedno višje na jasno nebo, prijetno je ogrevalo ozko sotesko in tajalo zmrzli sneg, ki se je srebrno svetil gori po silnih, ogromnih skalah orjaške Mojstrovke in divjega Jalovca. Tišina se je razprezala po vsem prostranem zagorskem svetu. Čulo se je samo votlo bučanje in bobnenje Nadiže, ki se je usipala na desni iz navpične sive skale in padala vsa razpenjena v globoči-

no. Le tu in tam se je oglasila kaka ovca ali koza s pretrganim, kratkim glasom, pa je spet umolknila. Divje čebele so brnele nad gručevjem in zelenjem, sedale na živopisne zagorske cvetove, pa pošumevale prikrito, da jih je bilo komaj slišati. Tu pa tam je vzfrfotal prek sončne tratine nenavaden metulj. Zibal se je v sončnih žarkih, plesal sem ter tja, potem pa poletel v naglem, lahkem poletu tja gor, kjer se je pod Jalovcem iskriло v sončni luči širno ogromno snežišče . . .

Gab je sedel na skalo in se grel. Požvižgaval si je in strmел na skalovje, kjer se je sprehajala in pasla čreda divjih koz. Razločno jih je videl na položni, sivkasti polici in tudi slišal, kako so sprožile kamenje, da je padalo z zamolknim truščem v globočino. Ko se je pa Gab naveličal žvižganja in strmenja, se je pa zleknil po zeleni trati, ki je dehtela tako prijetno, da je vstala v Gabovem srcu velika radost in zadovoljnost. Pozabil je vse tiste hipe svoje nesreče, ki jih je bila poslala nanj rožaponoža. Še doma se ni spominjal več rad in tudi ne sosedovih, ki so zaradi Gaba izgubili šest ovac in rejenega jarca. Gab je mislil samo na krasoto, ki se je smejala vse okrog nje-ga po Planici, in je bil tako zadovoljen, da si ni želel ničesar več na svetu.

»Tu ostanem, pa bo!« si je dejal. »Nikoli več ne grem iz Planice. Pri kozavem možu ostanem. Živinico mu bom pasel in mu pomagal, da bo zadovoljen z menoj.





Prijatelja postaneva, pa medveda ubijeva. Da sem se le domislil Planice in prišel semkaj — kako je tu lepo in veselo! Juhuhu!»

In Gab je zavriskal tako vedro, da se je ozrla živinica po pasiških in so se prestrašile divje koze na polici. Glasno je prasketnilo kamenje in sfrčalo v prepad.

»Hej, hej!» je zavpil Gab, in mu je bilo žal, da so pobegnile divje koze. Brž je vstal in šel za živino, ki se je bila razkropila med gručevjem. Zagnal jo je nazaj med tratine in se napotil v kočo, ker je vedel, da je poldne že minilo, in se mu je v želodcu oglašala lakota. Najedel se je tam do sitega in potem spet odšel nazaj k živini. Ta je ležala pod rušjem in počivala v toplih žarkih, ki jih je vsipalo sonce na zagorski svet. Tudi Gab se je zleknil po tratini, da malo zadremlje. Misli na dom so se mu pričele polagoma vračati. Videl je mater v duhu in mati je bila vsa žalostna zaradi nesrečnega sina, ki je pobegnil kdove kam. Pa tudi očeta je videl Gab v svojih mislih. Oče pa ni bil žalosten, ampak je stopal trdo po izbi gor in dol. Pesti je stiskal in godel hude besede. Na Gaba se je jezil — na nepridiprava, ki mu je napravil toliko skrbi in toliko stroškov. In tudi soseda je videl Gab v svojih mislih. Ravno je prišel na Lipnikov dom in rekel očetu: »Tako in tako, sosed. Vaš Gab me je pripravil ob šest ovac in ob debelega jarca. Pa mi moraš, sosed, odšteti za pokončano živino toliko in toliko.« Oče pa se praska za ušesi,

godrnja nevšečno in stiska pesti, pa čaka, da se Gab vrne in tedaj ga zgrabi, kot ga ni zgrabil še nikoli . . .

Gab se je prevrgel nemirno na drugo stran. Srce se mu je stisnilo v bojazni, in po hrbtu ga je zazeblo. Vzdihnil je gorko in si rekel: »Saj ne grem domov, saj ne grem domov . . . Že nekajkrat sem rekel, da ne grem. Poprosil bom tujega moža, naj me obdrži kar za zmeraj v Planici. Služil mu bom in čez nekaj časa si prislužim par glav živine. Potem bom pa živel lepo tu v Planici, kakor živi sedaj brez skrbi ta tuji mož. In rožaponoža me ne bo več strašila . . .«

Tako je tolažil Gab samega sebe in se popolnoma pomiril. Pa je žvižgal in prepeval vse do večera in je skrbno pasel živinico. Čakal je na tujega moža, ker mu je hotel pokazati, da je res pasel živino do samega večera. Ker pa moža le ni bilo, se je nazadnje odločil: zgnal je živino in jo pognal proti staji.

Mračilo se je že, in večerna, rdeča zarja je bila že izginila s skalnatih vrhov vseh snežnikov. Mrzla sapica je zavela skozi ozko sotesko, da je Gaba zazeblo. Tesno si je zapel suknjič in je stopal za živinico, ki je brzela proti staji. Že je dospela do koč in krenila mimo koč. A tedaj so se ovce zgrnile vse preplašene in so stekle proti staji, tesno stisnjena druga k drugi. Kozi pa sta zameketal v silnem strahu in sta bežali v divjih skokih v stajo.

»Hej, kaj bo pa to?« se je zavzel Gab in je gledal za drvečo živino. A uganiti ni mogel dolgo časa nič. Živina se je pa stiskala v tesni staji in je postajala vedno bolj nemirna. Gab se je pa še vedno čudil in ugibal, kaj se je živini naenkrat pripetilo. — »Hm, skoraj bi rad videl, da bi bil tuji mož že doma,« je rekel. »Ne poznam prav njegovih živali. Kaj se jim je pač dogodilo? Ali kaj vohajo ali kaj čutijo?«

Gab je umolknil. Zadaj v jelovem gozdiču je nekaj prasketnilo. Trenutek zatem je pa skočilo na goličavo nekaj groznega, velikega. Šinilo je mimo Gaba in je bilo v treh skokih že pri staji. A ni se ustavilo tamkaj, ampak je preskočilo nizko ograjo in se je zaprašilo med zbegane ovce.

»To je medved, medved!« je zarjul Gab in se ni mogel niti premakniti z mesta. »Oh, oh! Spet je prišel, da odnese ovco. A kaj poreče mož, ko se vrne in mu povem, da je pošast že spet izmaknila eno ovco.«

Gab ni mogel več misliti. V svojem strahu ni vedel Gab drugega, kakor da je najprej rjovel na ves glas. Pa je mislil, da bo s tem prepodil in preplašil medveda. A zver se še zmenila ni za njegovo vpitje. Že je držala v gobcu capljajočo ovco, že se je postavila na zadnji nogi in preskočila zadnjo ograjo. Gab jo je še videl, kako je koracala počasi prek goličave in se vedno bolj bližala koči, ker je morala mimo nje, če je hotela priti v jelovi gozdič. Gab

se je stisnil k durim in je vpil in rjovel še huje. Medved ga je pogledal s srepimi očmi, pa je zagodrnjal in zabrundal, da je bilo Gaba groza. Šinil je potem mimo koč, petkrat poskočil — in izginil v sivem mraku in v črnem gozdu.

»Šla je hudoba — mimo mene je šla!« je zasopel Gab in si je z rokavom obrisal pot, ki mu je gosto stal po obrazu. »Zakaj le nisem pograbil palice — štekljarice? V trebuh bi jo bil zasadil hudobi, da bi se bila na mestu stegnila. Pa se nisem domislil tega. Res me je bilo jako strah. Ovbe, pa ovce ni več! Kaj poreče mož? Ali me bo ubil? Ali mi je spet rožaponoža poslala to nesrečo?« . . .

Gab je sedel na prag in gledal pa poslušal v noč, ki se je že razpredla po zagorskem svetu. A nič se ni ganilo širom okrog. Živina v staji se je počasi spet pomirila in pospala. Zvezde so se vžigale po božjem nebu, in noč je molčala vse okrog, črna in gluha noč . . . Naposled je Gab zaslišal rahel šum, ki je prihajal gor od jelovega gozdiča, in je razločil tudi nagle stopinje, ki so prihajale vedno bliže in so bile vedno bolj razločne.

»To je mož, to je tuji mož,« si je dejal Gab in vstal. In ni se motil. Bil je tuji mož, ki se je povrnil iz doline in obstal zdaj pred Gabom. — »Ali si ti, fantič?« je vprašal ves zasopel. »Pa kaj je bilo, da si vpil tako divje? Slišal sem te prav dobro daleč dol. Pa sem hitel, ker me je skrbelo. Pa ne, da je bila medvedja pošast spet tu?«



»Vse skupaj ne pomaga nič!« je odgovoril Gab. »Tu je bila spet hudoba, v stajo je skočila, pograbila ovco in izginila z njo. Pa sem vpil in rjovel, kar sem mogel. A zver se me ni bala in je samo godrnjala. S palico, s štekljarico bi jo bil, a je nisem, ker me je bilo strah.«

Mož je vmes zarobantil, tako zarobantil, da se je Gab zbal. Že je mislil, da ga bo mož pograbil in poveznil prek kolen. A mož mu ni storil ničesar, samo robantil je in se jezil. Odprl je duri in ukresal na ognjišču ogenj. Tudi Gab je oprezno smuknil v kočo in sedel v kot na rob pograda. Pa je gledal moža, ki je stopil do ognja in ogledoval dolgo, zarjavelo puško, ki jo je držal v rokah. Naposled je pokazal Gabu in mu je rekel: »S tole ga bova jutri, pobič! Pričakava ga zvečer, pa bo po njem!«

Mož je prislonil puško v kot, pa je pričel priročno kuhati. Skuhal pa je rumene žgance in jih zabelil z debelimi ocvirki. Hlastno sta potem jedla in izpila vsak skodelico toplega mleka. Mož pa je neprestano molčal. Gab ga je že hotel nekajkrat povprašati po tem ali onem. Toda ni se upal, ker je videl, da je možev obraz ves mračen in naguban. Po večerji pa je sedel mož kraj ognjišča na tri-nožen stolček. Z rokami si je podprl glavo in se globoko zamislil.

Gab pa ni hotel nič odlašati, ampak se je vrgel na pograd. — »Kar ležem,« si je rekel. »Najbolje je, da kar zaspiš na pogradu. Drugače se nemara mož še premisli in

me nažene v hlev. Če bom pa že spal, me bo pustil v miru tu, kjer je toplo!«

V teh mislih je Gab zaspal, mož ga je pa pustil v miru in se v svojem razmišljanju še zmenil ni zanj . . .



## 8.

**R**ano v jutru je zbudil mož Gaba. »Vstani, pobič! — Vstani, pa na noge!« — Gab se ni prav nič upiral, ampak je vstal kar naglo in dobre volje. Mož je bil že zavrel kozjega mleka in je potisnil polno skodelico pred Gaba. — »Včeraj si mi skrbljivo pasel živino,« je dejal. »Ne morem ti reči hudega. Res ti je medved odnesel ovco. Pa kaj moreš ti za to? Preslab si, da bi se upiral zverini. Rečem ti samo to, da mi boš tudi danes pasel živino, kakor si jo pasel včeraj. Jaz grem dol v gozd in se povrnem šele proti poldnevu. Priden bodi in pazi na žival, dobro pazi!«

Mož je vzel puško iz kota in si jo je oprtal na rame. Tudi Gab je vstal in rekel: »Le brez skrbi, stric, le brez skrbi! Pasel bom, kakor bi bile moje. Zato le brez strahu, stric . . . Puško ste vzeli, pa greste v gozd. Pa ne, da bi šli nad samega medveda? Bojim se, stric! Kaj vas ni nič strah hudobe medvedje?«

»Grem nad medveda res, fant,« je odvrnil mož. »Poiščem ga v njegovem brlogu in mu zaigram, da ga bo slast po moji živali za vselej minila. Gorje mu bo, gorje!«

Mož je zažugal s pestjo in odšel iz koče. Gab pa se je bal za moža in je še klical za njim: »Nikarte, stric, nikarte! Medved je strašen! Raje počakajte večera! Saj pride zver semkaj. Pa jo lahko ustrelite iz koče, ker imate puško . . . Nikarte, stric, lepo vas prosim — nikarte!«

A mož je malomarno zamahnil z roko in je odšel proti gozdu. Gab je zdrvel proti staji in izpustil živino na pašo. Pasel jo je potem lepo in vedno pogledoval dol v goščavo in pričakoval, kdaj se prikaže mož iz gozdiča. Pa tudi poslušal je, če se ne oglasi od kod strel? Toda strela ni bilo od nikoder, in tudi moža ni bilo od nikoder. Gab se je že pričel bati in je vedno nestrpneje gledal na sonce, ki se je počasi nagibalo v smer divje Ponce. Davno je že moralo biti poldne — in Gaba se je pollaščal vedno večji nemir. — »Kaj, če ga je zasačil medved in je skočil nanj, preden je mož utegnil ustreliti?« je mislil strahoma. »Pa je nemara mož že mrtev, in jaz zaman čakam nanj? Medved je strašen, poznam ga. Saj me je lopnil s šapo, da sem odletel kakor žoga, pa sem ga zato s kamnom po hrbtu.«

Gab je že razmišljal, kako bi šel možu na pomoč in bi mu pomagal, da ubijeta grozno zverino. Že je vstal, da steče navzdol proti gozdiču. A tedaj je zagledal moža, ki je ravno stopil iz goščave. Gab se ga je razveselil na vso moč. Pohitel je možu naproti in mu rekel: »O, hvala bogu, da ste se vrnili! Pa sem se že bal za vas . . .«





Mož pa je zmajal z glavo in odvrnil: »Fant, kaj si se bal zame? Pač sem iskal povsod medveda, da bi z njim obračunal. A našel ga nisem prav nikjer. Zato moram še počakati, da mi pride zvečer pred puško.«

Mož je odšel v kočo, da skuha kosilo, ker je bil lačen, upehan in utrujen. Po kosilu pa sta odšla z Gabom pod grmičevje in sta se zleknila po zeleni, dišeči tratini. Prijetno ju je ogrevalo sonce, ki je bilo le še za ped oddaljeno od ostrega vrha Ponce. Mož je strmel nekam daleč dol na zelene gozdove, ki so obrobljali ozko Planico, in je dolgo, dolgo molčal. Toda kar v hipu se je prevrgel in pogledal Gabu v obraz. —

»Ti pobič!« je rekel nenadoma. »Včeraj sem bil v Ratačah in sem bil tudi v Podkorenu. Makovec mi je posodil puško; prav rad mi jo je posodil, da ubijem to zver . . . Vprašam te, ali si ti res Lipnikov Gab?«

»Seveda sem Gab — Lipnikov Gab,« je odvrnil Gab in se zavzel. »Pa zakaj vprašate, stric?«

»Hm,« je zagodel mož. »Ali te nemara ne smem vprašati? Gab si — ja, Lipnikov Gab. Pa si tudi pošten fant, kakor je treba človeku, ki je dopolnil deseto leto? Če si res pošten in nisi hudoben, te vprašam, zakaj se pa skrivaš in potuhuješ tu v Planici? Saj ti tega ni treba, če si res Gab, Lipnikov Gab? Povej mi, da bom vedel!«

Gab je povetil glavo in je bil v veliki zadregi. Zdaj je spoznal, da bo le moral možu povedati vse po pravici,

kar se je zgodilo od onega dne, ko je utrgal nesrečno rožoponožo. Toda Gab se je hotel še na vsak način potuhniti in zamolčati resnico. Zakaj si ni izmislil tujega imena in bi povedal možu, da je ongav in iz tega in tega kraja . . . Pa bi bilo vse dobro, in Gabu bi se ne bilo treba nič zoprnega bati. Oj, nemara je bil mož danes celo doma pri Lipnikovih in je zvedel za vse Gabove grehe, in tudi za sramoto, ki jo je moral v nedeljo pretrpeti, ker je kradel. Zdaj pa mož ve vse. Neprijetno je bilo Gabu vse to. Zato se je potuhnil in pričel lagati. — »Veste vi, stric, tako je in tako,« je govoril in gledal v tla. »Težko mi je bilo doma, in me prav nič ni veselilo delo na polju. Pastir sem želel biti, oj, samo pastir. Zato sem pa šel od doma, ker so me tudi oče napodili. Pa sem prišel semkaj v Planico. Tukaj ostanem in ne grem nikoli več domov. Živel bom lepo, kakor živite vi, stric! In živinico vam bom pasel, boste videli, pridno . . .«

Mož je pogledal Gaba prav hudo in zarobantil: »Ti lažeš, fant! Povem ti, da lažeš! Poznam tvojega očeta in tvojo mater in vem, da bi te nikoli ne podila od doma. Ali ti si malopridnež, pobič, velik malopridnež! In še lagati se mi hočeš zdaj. Pa meni se ne boš lagal! Govori resnico, ker drugače ti ne bo dobro.«

Gab se je prestrašil moževe jeze in je sprevidel, da mora povedati samo resnico. Še se je nekaj obotavljal in ugibal, kako bi se izmuznil iz zadrege. Nazadnje se je pa



vendarle opogumil, pa je pričel praviti počasi, počasi. O starem očetu je pravil, o rožiponoži, o svojem prestopku, o tatvini in o sramoti, ki jo je moral prestati pred cerkvijo. Pa tudi o šestih mrtvih ovcah je povedal in o dveh pobitih jarcih. O svojem strahu in o svojem begu je pripovedoval, pripovedoval čisto in odkrito, da se mu je pastirski mož čudil . . . »O, stric!« je sklenil Gab pripovedovanje. »Tako se je bilo zgodilo, res tako . . . Pa povem vam, da je vseh nesreč kriva samo tista rožaponoža. Če ne bi bilo rožeponože in če ne bi zrasla na Mucni gori, bi jaz zdaj še prepeval in žvižgal pod Poljanami in bi pasel ovce. Pa je morala zrasti na Mucni gori rožaponoža, ti huda rožaponoža!«

Gab je globoko vzdihnil in povetil glavo. Molčal je in čakal, kaj mu bo povedal mož. A mož ni izpregovoril dolgo časa. Zatopil se je v svoje misli. Naposled je dregnil Gaba s komolcem in ga vprašal: »Pa kaj boš počel tu v Planici? Povej, s čim se boš preživljal in kdo te bo oblačil in obuval?«

Gab je dvignil glavo, pa odvrnil: »O, doli onkraj jelo-vega gozdiča stoji lepa koča. Tam bom stanoval, pa spal na pogradu. Kuhal si bom pa na ognjišču, ki je v koči. Lovil bom pa zverine, ki jih je polno v goščavi. Tudi divje koze bom lovil po skalovju. Pa bom imel vsega zadosti.«

Stari pastir se je pogladil po kozavem obrazu in se je zasmejal: »Ti si pa modrijan! — Mar misliš, da se divje

zverine love na limanice kakor jerebice? Jojmene, kako si norčav! Manj je pameti v tvoji glavi kot v glavi otroka, ki leži še v zibeli . . . Le ostani tu v Planici in si lovi divjačino! Čez tri dni bomo pa videli, kako boš pretrgan od lakote. Le ostani, pobič — hehe, le ostani!»

Gabu se je zdelo zamalo moževo posmehovanje. Pa sta se mu zbudili v srcu trmoglavost in nevšečna jezica, da je zapihal zlovoljno in rekel: »Kaj se norčujete iz mene, stric? Dovolj je zajcev in drugih živali po gozdovih tod okrog, pa še več je divjih koz po skalovju. Pa če drugi love živali, jih bom lahko lovil tudi jaz. Glejte, stric! Tudi vi živite leto in dan tu v Planici. Pa vam je dobro in imate še celo živino. Pa niste sestradani, kakor tudi jaz ne bom, če ostanem v Planici . . .«

»Hehe, pobič, hehe!« se je spet zasmel mož. »Modro govoriš, da bi ti moral človek kar verjeti. Fant, ti me vprašaš, zakaj jaz ne stradam in se mi godi dobro v Planici? Pa ti povem, kdo sem jaz, ker me prav nič ne poznaš. Jaz sem Kezovec — ljudje me imenujejo tako, ker so mi v mladih letih kože najedle obraz. Saj si že slišal kaj o Kezovcu? Kaj, pobič?«

Gab je odmajal. Pa se je brž domislil, da je včasih že kaj slišal praviti o Kezovcu. To je bil mož, ki se je pečal samo z rejo ovac in koz. Imel jih je cele trope. Nakupoval jih je vsako zgodnjo pomlad in jih pasel vse poletje po širnih planinskih pašnikih. Na jesen jih je pa odgnal



v Korotan ali pa še dalje in prodajal za dobre denarce. Ljudje so pravili, da je Kezovec precej premožen in da ima lepo hišo nekje onstran Vožice kraj Baškega jezera. No, Kezovec ni kazal nikjer, da je bogat. Živel je preprosto in bil z malim zadovoljen. Poštenjak je pa bil, in zaradi tega pri ljudeh dobro zapisan.

Nekaj tega se je zdaj Gab domislil in se je čudil. — »O, stric Kezovec!« je dejal. »Seveda sem že včasih kaj slišal praviti o vas. Pa vam verjamem zdaj, da ste res stric Kezovec.«

»No, vidiš,« se je namuznil Kezovec. »Zdaj lahko uvidiš, da jaz lahko živim tu v Planici, in mi ni treba skrbeti, odkod dobim potrebne hrane. Zdaj imam pač samo nekaj glav živine tu pri sebi, ker še ni zadosti zrastle trava. A čez nekaj tednov se bo paslo tu že sto ovac in koz. In vsa ta živina je moja. A ne morem je pasti sam — pet pastirčkov bom poklical iz Korotana, pa bodo pasli. Joy, ti fant pa lovi zverjad od Ponce do Prisanka!«

Gab si je podprl glavo z roko in je razmišljal. Pa je brž uganil, da ima mož prav in da je težko loviti zverjad brez puške v gozdu, a še težje jo je po skalovju. In Gab je začel v svojih načrtih omahovati. S čim bi se pač živil, če bi ne imel zverjadi? S koreninicami in z mlečkom ter s kislico bi pač ne izhajal dolgo časa. Prišel bi glad in prišla bi nazadnje še smrt. Oh, maščevanje rožeponože, kakor je bila prišla tudi nad rajnkega Martina . . .

Vsega tega se je zdaj Gab domislil, pa je pričel zdihovati. »O rožaponoža, zakaj me tako preganjaš? Kaj ti še ni zadosti nesreč, ki so me zadele? Da si vendar tako hudobna, ti rožaponoža, ki si zrastle na lepi Mucni gori!«

Solze so se zasvetile Gabu v očeh in bridko mu je bilo. Tako bridko, da bi se bil razjokal, pa ga je bilo sram pred Kezovcem. Mož ga je gledal od strani, in ko je videl, da je prišel fant do pravega spoznanja, ga je potrepljal po rami. — »Ne cmeri se nič, fant!« mu je dejal. »Prej bi bil lepo razmislil vse to, pa bi ne bilo te nesreče . . . Na rožo se jeziš? Pa vedi, da roža ni nič kriva. Kriv si ti, samo ti! Poslušal bi bil starega očeta in ga ubogal. Zato te je pričela tepsti nesreča, da si boš za drugokrat zapomnil in boš ubogal ljudi, ki jih moraš poslušati, kakor je bog ukazal . . . Hej, pobič! Pa misliš, da raste rožaponoža samo na Mucni gori?«

»Samo na Mucni gori raste,« je odgovoril Gab. »Dobro vem, da ne raste nikjer drugje na svetu.«

Kezovec se je nasmehnil in je vstal. — »Pojdi z mano, fantič, pa ti nekaj pokažem. Ne greva daleč. Samo dol v jelov gozdič stopiva!«

Gab je bil radoveden in je šel z možem v gozdič. Mož se je ustavil pod samotnim macesnom, iztegnil je roko in pokazal Gabu na veliko, čudno rožo, ki je rastla ondi tik ob macesnovem deblu. — »Ali jo vidiš?« je vprašal in se je namuznil.



Ves začuden je gledal Gab tisto rožo, pa se ni upal stopiti bliže. Mraz ga je stresel in kar zbal se je v svojem srcu. — »To je rožaponoža,« je kriknil. »O, ravno taka je bila tista, ki sem jo utrgal na Mucni gori. Pa se je bojim, ker je hudobna. Pojdiva, stric, pojdiva, da ne bo nove nesreče!«

A Kezovec se je posmejal. — »Pobič, kako si ti lahko-veren!« je dejal. »Kaj ti more storiti uboga roža, ki se niti z mesta ne more ganiti? Roža je vesela, da more rasti in srkati tople žarke božjega sonca. Roža ne pozna hudobije, še manj maščevalnosti! Zato ti pa tudi ni treba verjeti, da boš za vse življenje nesrečen, če utrgaš rožo. Vraže so to, fant, samo vraže. Ne roža, ampak tvoj prestoppek, tvoj greh se znaša nad tabo, ker si izmaknil desetico . . .«

Gab je molčal in ni vedel kaj odgovoriti. Verjel je možu, in sram ga je bilo. Pa mož tudi ni čakal odgovora, ampak je nadaljeval: »Bil sem včeraj pri vas, in vse so mi povedali o tebi. Jeze se nate in po pravici se jeze. Pa jaz mislim, da so te izmodrile vse nesreče, in da boš postal zdaj pameten. Ne boš silil in rinil na stranska pota, ampak boš hodil po stezi, koder vodita poštenost in mirna vest. Kaj ne, da si boš zapomnil te nesreče zadnjih dni in jih ne boš pozabil?«

»Nikoli jih ne bom pozabil, stric!« je zasopel Gab ves osramočen in je nadaljeval: »Vem, da se jeze doma na-

me, pa tudi pri sosedovih. Zato se pa ne upam domov in zato moram ostati tu v Planici. Pa vas prosim za nekaj, stric. Glejte, dejali ste prejle, da pokličete pastirčke iz Korotana, da vam bodo pasli živino. Oh, obdržite rajši mene. Tako lahko ostanem v Planici in mi ne bo treba hoditi domov, kjer me ne čaka nič dobrega. Lepo vas prosim, stric — obdržite me pri sebi!»

A Kezovec je zmignil z glavo in rekel: »Ne more biti tako! Jutri zarano pojdeš domov. Tako bo prav! Zdaj je pa čas, da pogledava po živini in jo poženeva v stajo. Sonce je že zašlo in nemara se nemarni medved že spet plazi okrog in preži na kako ovco . . . Pojdiva, fant!«

In sta šla iz gozdiča in se napotila prek goličave proti koči. Sonce je res že zašlo. Bele skale so gorele vse okrog v rdeči večerni zarji in v ozko sotesko se je že spuščal mrak. Živina pod gručevjem se je oglašala z jasnimi glasovi, ker je želela v stajo. Gab je stopal počasi za Kezovcem. Mučila ga je v srcu težka misel: Kaj pa jutri? Kaj naj počne in kam naj se obrne, ko ga zapodi Kezovec iz Planice?

Toda svetovati si ni vedel ničesar, in to ga je posebno bolelo. Bil je ves obupan in pobit in bal se je novega dneva . . . »Ne, domov pa ne grem, za ves svet ne grem domov! Če me Kezovec zapodi, pojdem pa kam drugam. Čez Poljano bom šel v Korotan, pa bom tam služil





za karkoli . . . Samo domov ne grem . . . nak, domov pa ne!«

Gab je gledal v tla in bil potr. Pa ni hotel več za Kezovcem, ampak je krenil proti koči. Tam je sedel na prag. Z roko si je podprl glavo, pa je premišljal, samo to premišljal, kaj bi ukrenil jutri . . .

## 9.

Gab je bil jezen sam nase, tako jezen, da bi bil najrajši zmikastil samega sebe. Samo zaradi svoje kratke pameti se mora zdaj potepati po Planici in misliti žalostne misli. Pa tudi v Planici mu ni obstanka. Že znabiti jutri navsezgodaj ga zapodi Kezovec, in on bo moral dalje po svetu, sam bog ve, kam. A doma je bilo vendarle prijetno. Lepo je pasel živino pod Poljanami, vriskal je in se smejal ves dan in hodil za živino iz kraja v kraj. Zvečer je pa poslušal starega očeta, ki je modroval na grelici pa pripovedoval čudovite zgodbe iz čudovitih krajev in še čudovitejših časov. Res je bilo Gabu prijetno in vsak večer je šel brez skrbi spat . . . »Kaj, ko bi se napotil jutri kar naravnost domov?« je pomislil hipoma: »Nemara se je očetu že polegla jeza? Morda ne bo nič hudega? . . . Kaj, če bi šel res domov?«

Gab je razmišljal dolgo dolgo. Naposled je zmignil z glavo in si rekel: »Naka — domov pa ne grem . . . Dobro poznam očeta in vem, da se mu jeza ne poleže tako hitro. Če pridem domov, me nemara pograbi in potem zapodi od doma . . . Ne grem! . . . A kam naj se obrnem, ko ne smem ostati v Planici? V Korotan bi šel, a



bog ve, kako je v Korotanu? Lahko tudi tam poginem od lakote, in me nemara še zapro kot potepuha? . . .«

Gab ni mogel priti do nikakega sklepa, in to ga je bolelo in jezilo hkrati. Že je hotel hudo zarobantiti v svoji nevolji. Toda tisti hip se je približal koči sam Kezovec. — »Fant, zdaj bo čas, da paziva na medveda,« je rekel. »Zmračilo se je in vsak trenutek se lahko prikaže. Tu za vogal se potuhneva, da vidiva, kaj bo . . . Ali te je strah? No, če te je strah, pojdi v kočo in zapri duri za sabo!«

Gab je zmajal z glavo. »Ni me strah, stric, prav nič strah,« je odgovoril. »Saj ste vi pri meni, ki pa imate puško. Pri vas ostanem in počakam, kaj bo z medvedom.«

»No, prav, fantič!« je dejal Kezovec, pa odšel v kočo. Kmalu se je vrnil s puško, pa sta se potuhnili za kočo in oprezovala izza vogala. Toda dolgo se ni nič genilo širom okrog. Samo večerni vetrc je nalahko poveval skozi zagorsko sotesko. Zvezde so se vžigale nagosto po prostranem nebu in tu in tam je šinil mimo kočice črn mračnik, pa izginil takoj sredi črne teme . . . Kezovec in Gab sta oprezno molčala. Toda naposled je le postalo Kezovcu dolgčas, ker medveda ni bilo od nikoder. Pa je pričel glasno govoriti: »Kaj odlaša hudobec? Ali sluti, da ga nocoj pričakuje bridka smrt? Nemara naju je zavo-hal? . . . Hencajte, pa bi mi ne bilo nič kaj povšeči, če bi ga nocoj ne bilo.«

Mož je umolknil, in spet sta oprezovala in poslušala v črno, gluho noč. Zadnji mračnik je vzfrfotal nad njunima glavama mimo koč. Tišina se je razpredala krog in krog, tako globoka tišina, da sta razločno slišala utripanje lastnih src . . . »Ne bo ga nocoj,« je godel Kezovec zlovoljen. »Zaman ga čakava — nocoj se je hudobec premislil . . .«

Zvezde so se pomikale vidno naprej po prostranem nebu. Vedno večje so postajale in so brlele v živem ognju, da je postalo po zagorski soteski malce svetlo in se je videlo skoraj razločno pet korakov naokrog. Pozno je že moralo biti in vsak hip je moral vziti mesec. Nebo nad mračno Mojstrovko se je pričelo že rdečiti; svetloba je prihajala od tam, velika in srebrna svetloba. Za trenutek so zaplesali gori okrog snežne glave žareči kolo-barji — in izza ostrega, škrbastega grebena je pogledal zapozneli mesec . . .

»Glej!« se je začudil Kezovec. »Mesec je že prišel, medvedje hudobe pa še ni od nikoder. Nemara se je napotil nocoj v dolino, pa je vse najino čakanje zaman . . . Kar spat pojdi, pobič! Jaz pa ga čakam še malo tukaj. Znabiti vendarle še pride od kod.«

Gab pa ni hotel iti spat. »Tudi jaz počakam, stric,« je odgovoril. »Saj nisem nič zaspan. Lahko ostanem še celo uro pri vas.«



»Pa ostani!« je zagodel mož in se je zleknil po rosni trati. Mesec se je dvigal više in više pa trosil svoje žive in jasne žarke po divji zagorski soteski, da se je videlo kakor podnevi. Vetric se je popolnoma polegel in utihnil. Samo debele, rosne kaplje so se svetile v mesečevih žarkih in so se tresle in migale kakor drobne, žive lučce . . . Gab je gledal nepremično dol proti gozdiču in je bil že ves nestrpen. Nazadnje je bil tudi prepričan, da nocoj ne bo medveda od nikoder. — »Zbala se je pošast,« je mislil. »Zbala znabiti snoči, ker sem tako strašno vpil nanjo. Zato se nocoj ne upa sem gor . . .«

Tisti hip pa se je premaknila doli ob gozdiču črna senca. Samo za trenutek se je premaknila in potem obstala. Pa se je Gab začudil in pričel še pozorneje gledati dol. A senca je mirovala precej časa. Gab je mislil, da je to samo senca košate jelke. Že se je hotel ozreti proč, a senca se je premaknila spet in se potegnila prek goličave. Nekaj črnega, ogromnega je šlo počasi prek tratine, tiho, tiho, da se ni čulo najmanjšega šuma . . . »To je medved! Nič drugega kot medved! Semkaj gre, naravnost proti koči gre . . .«

Razburjen se je Gab z roko dotaknil Kezovca in zašepetal: »Stric, medved gre . . . Glejte, tam doli gre prek trate. Kmalu bo tu . . . Ali ga vidite, stric? Tam doli . . .«

Kezovec se ni premaknil, ko se je ozrl na trato, ki so jo jasno razsvetljevali mesečevi žarki. Pa je zagledal ondi

črno pošast, puško je prislonil k licu, pa zašepetal: »Pri miru bodi, fantič! Ne zgani se, dokler ne ustrelim!«

Medved je že prišel do srede tratine. Tedaj se je ustavil in dvignil glavo visoko, kakor da voha po zraku. Nevséčno je zabrundal in se je hipoma okrenil. Zdrvel je v naglih skokih na desno in izginil med črnim gručevjem.

»Zavohala naju je pošast, pa je pobegnila,« se je razsrdil Kezovec in je bil ves nejevoljen. »Tako lepo bi mi prišel pred puško, pa nemarnost noče in rajši pobegne . . . Oh, zdaj naj jo pa iščem, če vem kod!«

In mož je polglasno rentočil, da se ga je Gab resnično bal. Zato se je potuhnil k steni in ni hotel reči besedice, da bi ne razjezil moža še huje. No, Kezovec se ni dolgo jezil. Hipoma se je namreč razlegnilo skozi noč glasno in obupno kozje meketanje . . . Kezovec je skočil na noge. »Aha, pošast hoče sem dol od gručevja navaliti na stajo. Prevariti naju hoče, pa se je zato umaknila med gručevje. O, le počakaj, kosmatinec! Zdaj ti pokažem, po čem je ovčja mast! . . . Križ božji — križ božji, ti mi pomagaj!«

Kezovec se je prekrižal. Gab pa ga je gledal in je vprašal ves prestrašen: »Kam greste, stric? Nikarte, nikarte, stric! Medved vas pograbi in vas raztrga . . . Nikarte, stric, za božjo voljo — nikarte!«

A Kezovec je zamahnil z roko. »Kaj brbraš!« je zagodel. »Tu ostani in ne hodi za mano! Medved je blizu sta-

je; zato ne smeš nikamor! Sam se splazim pod gručevje in zavrtam zverini kroglo v debeli kožuh . . . Tu ostani, pobič, in počakaj, da se vrnem!«

Oprezno in previdno je šinil Kezovec prek tratine in izginil hipoma pod črnim gručevjem med nizkim, krivenčastim rušjem. Gab se je pa potuhnil za kočo in poslušal, poslušal . . . Pa od nikoder ni bilo živega glasu — tudi kozje meketanje je utihnilo. Gabu je bilo tesno okrog srca, da si niti dihati ni upal. Prešlo je deset hipov — dvajset . . . nič se ni zganilo po lepem zagorskem svetu. Vse je spalo, vse . . . Le mesec je hitel med brlečimi zvezdami in lil tisočere žarke po belem snegu, po zelenih planinah in po črnih gozdovih. Davno je že zapustil ostri greben divje Mojstrovke. Zdaj se je bližal belim stenam ogromnega Jalovca; samo za dve pedi je še bil oddaljen od njih — in že se je lesketal zmrzli sneg med ogromnimi stenami. Tisoč biserov se je pršilo tam, se pršilo in se razlivalo v iskrecih lučcah . . . A še vedno ni bilo od nikoder živega glasu sredi gluhe noči . . .

Hej — tedaj se je pa razlegel glasen pok in odjeknil stotero od pečine do pečine. A še preden je utihnil jek, se je oglasilo sem od gručevja divje rjovenje. Vsa soteska se je napolnila s strašnim glasom, in človeku se je zdelo, da je prihrumelo iz črnih prepadov sto in sto pošasti, ki rjovejo po Planici in hočejo raztrgati druga drugo . . . Gabu so se od strahu naježili lasje, srce mu je zastalo in

drugega ni vedel storiti, kakor da si je z rokami zatisnil ušesa. Še tesneje se je stisnil k mrzli steni, pa si ni upal odpreti oči, da pogleda in vidi, kdaj se mu približajo grozne pošasti . . .

Iz te odrevenelosti ga je prebudil šele Kezovec, ki je pritekel na vso sapo h koči. Pograbil je dečka in ga z vlekel v kočo. Naglo je zapahnil duri in vrgel Gaba na pograd. Nato je pa skočil k linici in je gledal ves vznemirjen v noč. Gab je opazil, da je mož brez puške in ves zasopel. Pa se mu je zazdelo, da se je moralo dogoditi nekaj naglega. Zato je skočil s pograda in stopil k možu. »Kaj se je zgodilo, stric?« je vprašal ves plašen. »Kje imate puško? In kaj je to strašno rjojenje tam zunaj?«

Kezovec si je obrisal z rokami pot s čela, pa je odgovoril: »Medved rjove tam zunaj . . . Hencajte, sem ga le podregal med rebra. Ubežal sem mu, ker jo je hudoba pocedil naravnost za mano. Vsak čas bo tu in bo navallil na kočo.«

Rjojenje je res prihajalo vedno bliže. Gabu se je zazdelo, da je zver že tik kočice, in je pričakoval, da vsak hip prasne medved po durih in jih ulomi. Zato se je tesno stisnil h Kezovcu in sopel kot meh. A kakor bi odrezal, je utihnilo zunaj strašno rjojenje in globoka tišina je spet zavladata po goljavi.



Tedaj pa je tlesknil Kezovec z rokami in zaklical: »Ropar se je zgrudil — deset korakov pred kočo se je zgrudil mrtev. O, hvala bogu, da se je vse srečno končalo!«

Ves vesel si je mel Kezovec roke in hodil nekaj časa po koči gori in dol. Potem pa je ukresal na ognjišču ogenj, da je bilo svetlo po koči. Spet je stopil k linici in pogledal po medvedu. Zver je ležala na tratini in se ni več premaknila. — »Res, po njem je!« se je muzal Kezovec zadovoljen. »Kako je to zarjovel, ko ga je oprasnila krogla! Kar puška mi je padla iz rok, tako sem se prestrašil tistega rjovenja . . . Grem ven, da pogledam, če je zverina res pri kraju. Pa tudi po puško moram, ki sem jo pustil gori med rušjem . . .«

Kezovec se ni prav nič obotavljal, ampak je odšel iz koč, dasi je klical Gab za njim: »Ne hodite, stric! Nemara se je zver samo potuhnila in čaka na vas, da vas raztrga!«

Mož je zamahnil z roko in stopil prek tratine. Še je sijal mesec, toda bil je že tik nad Jalovčevim vrhom. Gab je stal na pragu in je gledal za Kezovcem, ki se je vedno bolj bližal medvedu. Že je bil tik njega in se je sklonil nadenj. Gab je videl, kako je mož sunil medveda z nogo. A v tistem trenutku je medved zamolklo zarjovel, vzpel se in zgrabil moža z groznimi šapami. Kezovec je zakričal in se zgrudil. Gab je zdaj videl samo še nekaj črne- ga negibno ležati sredi tratine.

»Stric Kezovec — o, stric Kezovec!« je obupno zavpil Gab na pragu. Groza mu je stisnila srce in lasje so mu stopili pokonci. Saj je videl, da je medved pograbil Kezovca in ga podrl na tla. O, medved še ni bil mrtev, ko ga je sunil Kezovec z nogo. »Stric Kezovec! Stric Kezovec!« je vpil Gab. A nihče mu ni odgovoril. Zato je bilo Gaba še bolj groza. Pač, to je vedel, da mora na vsak način Kezovcu na pomoč. Toda bal se je in se ni upal prestopiti praga, v svesti si, da medved še ni mrtev. Gabu je bilo hudo, in v svojem obupu ni vedel drugega, kakor da je jokal in klical: »Stric Kezovec! Ali slišite?«

Mesec je že obtičal na vrhu Jalovca in vsak čas se je hotel pogrezniti za belo goro. Gab je videl to, in navdal ga je še večji obup. Z rokami si je zatiskal obraz, pa ni vedel, kaj bi storil. Ječal je in je hrabil samega sebe. Toda hipoma se je opogumil. Odločno je zamahnil z roko in stekel prek tratine. Zagledal je strašnega medveda, ki je ležal zleknjen po tleh, pa je šel po prstih mimo njega. Oziral se je na vse strani, da bi ugledal Kezovca. Pa ga je tudi zagledal. Mož je ležal na trati, tri korake oddaljen od medveda. Mirno je ležal in se ni ganil. . . »Stric Kezovec!« je zaklical Gab, ko ga ja zagledal. »Kaj se je vam zgodilo? — O, ali me slišite, stric Kezovec?«

Mož je samo bolno ječal in se ni dvignil. Gab je stopil bliže, in je na medveda čisto pozabil. Pokleknil je poleg moža. — »Medved, medved,« je vzdihal Kezovec s sla-



botnim glasom. »O, kako me je pograbil! Pomagaj, da stopim na noge in se zavlečem v kočo . . . Na pogradu mi bo odleglo . . . Pomagaj, pobič!«

Gab mu je pomagal, kakor je vedel in znal. Mož je stopil trudoma na noge, oprl se ob dečka in neprestano stokal. Počasi, počasi sta lezla prek tratine. Mesec se je pogrezal ravno za škrbasti vrh Jalovca. Tema je padala v zagorsko sotesko, in samo zvezde so gorele, tiste drobne zvezde, ki nimajo luči za svetlobo . . . A Kezovec in Gab sta le prišla v kočo, kjer je še gorel ogenj na ognjišču in je bilo prijetno toplo in svetlo. Kezovec se je zgrudil na pograd in obležal tam z zaprtimi očmi. Pa tudi pograd se je pričel rdečiti krog Kezovca, in s pograda je kapnila že tu pa tam kaka kaplja krvi. Gab se je tega zelo prestrašil. Dotaknil se je moževe roke, in skoraj na jok mu je šlo, ko je dejal: »Jojmene, stric! Ali slišite? Kri vam teče, strašno vam teče, stric . . . Stric, ljubi stric!«

Kezovec je odprl svoje s krvjo zalite oči in rekel s pretrganim, zamolklim glasom: »Odpni mi jopič in srajco« Tam na polici je kos platna. Namoči ga v vodo in mi priveži prek prsi . . . !«

Gab je res storil tako. A spreletavala ga je mrzla zona po vsem životu. Križal se je s tresočo roko in molil z boječim glasom: »Oče naš, ki si v nebesih . . .«

## 10.

**D**olgo, dolgo se ni Kezovec prebudil. Gabu se je že zdelo, da je res umrl. Strahoma je gledal vanj in oči so ga ščemele, pa vendar se ni niti domislil spanja. Nepremično je sedel na trinožnem stolcu in se je le tu pa tam sklonil, da je dajal na ogenj novih drv. Noč je minevala počasi in je ni hotelo biti konec . . . A naposled se je Kezovec vendarle zganil. Oči je odprl in rekel s slabotnim glasom: »Pobič, kje si? Sem k meni stopi, da ti nekaj povem!«

Gab se je oddahnil, ko je videl, da mož še ni umrl. Naglo je stopil k pogradu in je obstal tam pa čakal, kaj mu bo mož povedal. Kezovec ga je pogledal, trudoma je zasopel in je dejal: »Pobič, nekaj dni si bil hudoben. Vse sem zvedel v vasi . . . A zdaj ne boš več, ker vem, da si se spametoval tu v Planici . . . Že jutri boš doma in glej, da boš vedno pošten človek, kakor se spodobi sinu poštenih staršev . . . Jaz bom umrl. Preveč me je razmesarila zver, da bi mogel še ozdraveti. A ne bi rad umrl tu v divji samoti. Med ljudmi bi rad umrl, kakor vsakdo želi. Pojdi v dolino, v vas pojdi, pa reci ljudem, naj pridejo



pome in me ponesejo v vas. Kakor hitro se zazori, vstani in teči v vas! Ali boš šel, pobič?»

»Rad pojdem, stric!« je odgovoril Gab in debele solze so mu zadrsele po licu. »O, saj ne boste še umrli, stric, saj ne smete umreti . . .«

Mož se je malce nasmehnil. »Božja volja, pobič, samo božja volja . . . Nepreviden sem bil in sem se prezgodaj približal medvedu. Pobič, le urno teči v vas, ko pride jutro! Ne bo zastonj. Vsa živina, ki se pase zdaj tu v Planici, bo tvoja, da povrneš sosedu škodo, ki si mu jo napravil, v svoji norčavosti. Pa se ne bo jezil oče več nate in bo vedel, da nočeš biti več nepremišljen . . . Žeja me, pobič, žeja . . . Daj mi vode, da se napijem!«

Gab je ubogal in skočil po lonček vode. A mož ni mogel premakniti niti rok. Zato mu je nastavil Gab lonček k ustom, in mož je pil, dolgo pil. Ko se je napil, pa je pogledal spet Gaba in mu rekel: »Hudo me boli in peče po prsih. Strašne šape je imela medvedja zver, in sem že mislil, da me stre in zgrize popolnoma. Stopi, pobič, preduri in poglej, če se bo kmalu pričel svitati dan . . .«

Gab je stekel naglo iz kočice in se ozrl na nebo. Še je bilo gosto posejano z brlečimi zvezdami, a zvezde so bile že nizko in se niso več tako močno svetile kot opolnoči. Mrzel veter je vel od ogromnih snežišč spečega Javalovca, in iz bližnjega grmovja se je že usipala debela, mrzla rosa. Gab je vedel, da se bo jutro kmalu prebudi-

lo. Zato se je oddahnil in šel nazaj v kočo. — »Stric, zvezde so že nizko nad Ponco,« je rekel. »Petelini gotovo že pojejo doli na vasi. Pa bo kmalu dan . . .«

»Prav, prav, pobič!« je dejal Kezovec. »Veš, teci, vso pot in se vrni hitro z ljudmi . . . Komaj jih že čakam, da jim sporočim svojo zadnjo voljo . . . Pobič, ti pa izmoli nekaj očenašev za srečno mojo zadnjo uro . . .«

Mož je spet zaprl oči in je umolknil, kot da bi mirno zaspal. Gab pa je sedel nazaj na trinožni stolec in pričel nehote moliti očenaš za očenašem. Pač jih je izmolil več kot dvajset, a mož se še vedno ni ganil na pogradu. Gab je vstal in se splazil po prstih iz kočice. Zunaj ga je zazeblilo na vso moč, ker je postal vetrc močan in mrzel kakor led. Medla svetloba se je širila po soteski, zvezde so obledele in so gorele živo le še na zahodu kraj silne Ponce. Gab se je razveselil, ko je videl vse to. — »Dani se,« si je rekel. »Za pol ure se bo pa že prav videlo. Lahko grem kar zdaj v dolino, da pridem prej v vas . . .«

Gab je stopil nazaj v kočo. Ker je bil nepreviden, so duri močno zaškripale, in Kezovec se je predramil. — »Ali si še tu, pobič?« je vprašal s tihim slišnim glasom.

»Zdaj grem, stric,« je odvrnil Gab. »Zunaj sem bil, pa sem gledal, če bo noči kmalu konec. Se že dani, stric, in lahko grem po ljudi v dolino.«

»Le pojdi, pobič!« je rekel Kezovec. »Samo malo vode mi še daj, ker me spet strašno žeja . . . Lonček postavi



kraj mene na pograd, da pijem sam, ko tebe ne bo bli-  
zu . . . In hiti, pobič, hiti, da ne bo prepozno . . .«

Gab mu je spet nastavil lonček k ustom, in ko se je  
mož napil, je napolnil lonček s svežo vodo in ga je po-  
stavil na pograd. — »Tu je voda, stric,« je dejal. »A zdaj  
moram brž. In tekel bom vso pot, samo tekel . . . :«

»Le, le, pobič!« se mu je posmehnil Kezovec in spet  
zaprl oči. Gab pa je zdrvel iz koč, na vso sapo je tekel  
po goličavi in dalje skozi jelovi gozdič. Skoraj se je že  
popolnoma videlo, ker se je sivi mrak vedno bolj umikal  
jasnemu jutru, ki je stopalo z neba in z visokih, nebotač-  
nih gora. Jutranji vetrc je pojema in je poveval le še na-  
rahlo in komaj čutno. V gozdovih so se že oglašale za-  
gorske ptice. Gab je razločno slišal njihovo popevanje,  
ki se mu je bližalo vedno bolj. Zato je pa tekel vedno  
hitreje po hrapavi poti in se ni ustavil niti toliko časa, da  
bi si obrisal znoj, ki mu je tekel curkoma z obraza. Po-  
dila ga je samo misel: »Če grem prepočasi, pride nemara  
k stricu Kezovcu prej smrt. Pa privedem prepozno lju-  
di v Planico. In stricu Kezovcu bo zaradi mene zadnja  
ura bridka, še bridkejša!«

Ta misel je gnala Gaba naprej, da je letel kakor veter  
po poti navzdol. Že je prišel mimo skalovja, gručevja in  
rušja in se približal zelenemu smrekovemu gozdu, kjer  
je pelo pač sto pomladnih ptičev. A Gab jih niti poslušati  
ni hotel, ampak je drvel skozi gozd kakor veter. Pot je

vodila strmo navzdol, šinil je mimo zadnjih, redkih smrek — in hipoma je zagledal pod seboj vas, ki se je ravno prebujala v zgodnjem jutru. Glasno so peli petelin po vasi, in tu in tam se je že dvigal iz črnih, širokih dimnikov gost, sivkast dim . . .

»O, hvala bogu!« je zasopel Gab in se zaprašil prek polja. Do prve hiše je prišel in planil v kočo. Ljudje so ga obstopili, in Gab jim je pravil brez sape to zgodbo, ki se je snoči dogodila v Planici, ljudje so sklepali z rokami in so se naglo napravljali na pot. Gab je stekel še v drugo, tretjo in četrto hišo — in preden je minilo četrte ure, je že deset kmetov naglo stopalo prek polja do gostega smrekovega gozda, ki je pokrival vse pobočje strme gore, dvigajoče se nad zelenim rateškim poljem. Sredi med kmeti je pa stopal Gab in jim pripovedoval, kaj vse se je zgodilo. Kmetje so ga poslušali, glasno so ugibali, pa so speli nevzdržema naprej.

Sonce je bilo ravno razsvetlilo v jutranji krasoti ozko, v živi rosi migljajočo sotesko, ko so stopili ljudje iz jelovega gozdiča in so zagledali tik pred seboj Kezovčevo kočo. Videli so tudi silnega medveda, ki je ležal sredi tratine, a nihče ni stopil k njemu, da bi si ga ogledal. Groza se jih je polastila, zato pa so stopali molče proti koči. Gab je zdrvel naprej, odprl duri in stopil k pogradu. Videl je, da ima Kezovec oči odprte, in je rekel hlast-



no: »So že tu, stric . . . Privedel sem jih iz Rateč; deset jih je, pa vam pomorejo.«

Mož se je obrnil in odgovoril tiho, da ga je Gab komaj razumel. »Že prav, pobič . . . Tvoja je živina, ki se pase po Planici. Poženi jo še danes domov in popravi škodo, ki si jo prizadejal sosedu . . . Pa iz koč pojdi, ko se bom pogovarjal z ljudmi!«

Kmetje so se že prerinili skozi duri in so se zgnetli okrog pograda. Gab je smuknil mimo njih iz koč, kakor mu je zapovedal Kezovec. Kraj koč se je usedel na ploščat kamen, da se nekoliko odpočije in odsope, ker ga je bila utrudila dolga in prečuta noč. A še bolj ga je utrudila naporna pot v dolino in iz doline. Bolele so ga noge in podplati so ga skeleli, da se je moral sezuti in si umiti noge v mrzlem studenčku, ki je žuborel izpod kamna. Nato se je spet obul in se je napotil prek tratine, da gre pogledat medveda. Ni se ga bal čisto nič, ker je bil prepričan, da je medved že davno mrtev. Saj če bi ne bil mrtev, bi bil že davno vstal in se zavlekel v varno goščavo. A vseeno se mu je bližal oprezno in je trikrat zapil: »Hu, medved, huhu . . .« Ker se medved le ni zganil, je stopil tik do njega in ga je gledal ter se mu čudil. Zdaj šele je videl, kako grozna zverina je to. Zdaj šele, ko je ležal medved zleknjen pred njim. Kar mravlje so Gabu zagomazele po hrbtu, ko je gledal te strašne zobe in sil-

ne šape. Pa se je usedel nedaleč od medveda na trato in ga le še gledal in se mu čudil.

A hipoma je postalo Gabu hudo pri srcu, tako hudo, da bi se bil najrajši razjokal. Smilil se mu je nesrečni stric Kezovec. A vendar ga je bilo hitro sram solza, in je samo trikrat vzdihnil. Potem se je pomiril in je pričel razmišljati, kaj naj ukrene zdaj in če naj še nadalje ostane v Planici? — »Hm,« je pomislil. »Tu ne ostanem več. Zakaj vedno mi bo pred očmi nesrečni stric Kezovec, in strašni medved me bo strašil noč in dan. Je že bolje, da grem domov. Pobotam se s sosedom zaradi tistih ubitih ovac in zaradi mrtvega jarca. Stric Kezovec mi je podaril devet ovac in povrhu še dve kozi. Pa povrnem sosedu in mu odstopim za jarca lepo kozo. In bo vesel in se nič več ne bo jezil name. Pa tudi našemu očetu se bo poglela jeza in me ne bo pograbil prehudo. Saj res, kar domov pojdem — kaj se bom klatil po svetu . . . ?«

Tako se je odločil Gab sam pri sebi. In bi bil razmišljal in ugibal znabiti še naprej, a tedaj so stopili kmetje iz koč. Gab je stekel do njih in gledal, kako hitro so napravili z nerodnih desk nosila in jih pokrili z listjem. Naložili so potem na nosila ranjenega Kezovca in ga odnesli iz koč. Kezovec je imel zaprte oči in v lice je bil zelo bled. Molčal je in nič ni zaječal, ko so dvignili kmetje nosila, da ga odneso v dolino.



»Ne vem, če ga prinesemo živega v vas,« je rekel mož, ki je šel spredaj. »Preveč je razmesarjen in preveč krvi je izgubil . . . A božja volja, božja volja . . .«

Gab je slišal, kaj se pogovarjajo kmetje, in v srcu ga je zapeklo. — »Ali je res?« je vprašal najbližjega kmeta. »Stric, povejte mi, ali je res, da znabiti umre nesrečni stric Kezovec? O, hudo mi bo, res hudo . . .«

Kmet je položil prst na ustnice in je odgovoril: »Pst, fant! Ne govori preglasno! Brigaj se rajši za svojo živino, ki ti jo je podaril Kezovec! Tam gori je v staji. Pojdi po njo in jo poženi domov, ker v staji ti bo gotovo poginila . . .«

Molče je Gab prikimal in se je napotil proti staji. Tam se je pa ustavil in se je ozrl navzdol proti gozdiču. Videl je kmete, ki so stopali počasi prek goličave; štirje možje so si prtali nosila, in na njih je ležal stric Kezovec. Že so dospeli do jelovega gozdiča in so izginili v goščavi.

Gabu se je stisnilo srce. Odkril se je in se pokrižal. — »Kakor da ga nesejo k pogrebu,« je vzdihnil. »Da bi jim vsaj medpotoma ne umrl! Da bi ga prinesli v vas in bi umrl previden! Saj stric Kezovec ni zaslužil nesrečne smrti . . . Lepo te prosim, ljubi bog, pusti, da prinesejo ubovega strica še živega v dolino! Lepo te prosim, ljubi bog . . .«

Gab se je pobožno pokrižal, potem pa se obrnil proti staji, kjer je živina že nestrpno čakala, da se ji odpre lesa.

Gab je stopil med živali in pobožal drugo za drugo. »Zdaj ste pa moje, sirotice!« jim je govoril. »S sabo vas povedem v dolino in tam boste vesele in zmeraj site. Tu nimate zdaj nikogar, ki bi skrbel za vas in vas branil. Poginile bi lahko. Zato vas je meni podaril stric Kezovec, pa pojdete z mano . . . O, bica-be, oj, keza-kez!«

Gab je odprl leso in je stopil iz staje. Za njim pa so zdrvele ovce in tudi kozi nista zaostajali. Vsa čreda je šla za Gabom in se ni niti razkropila, da bi se pasla po sočnem pašniku. Prišli so že med silno gručevje in gosto rušje. A tam se je živina vendarle pričela pasti, ker je bila lačna. Gab jo je pustil v miru, na skalo se je usedel in je čakal, kdaj se živina nasiti. Pa je moral čakati precej časa. A ko se mu je vendarle zazdelo dosti čakanja, se je dvignil s skale in je zavpil: »Oj, bica-be . . . oj, keza-kez!«

Živina je Gaba slišala in ovce so pritekale in se zgrnile okrog njega. Pa tudi obe kozi sta prišli — in Gab jih je gnal prek gručevja proti smrekovemu gozdu, ki je stal nedaleč pred njim. Pač so se hotele ovce večkrat razkropiti, ko so zagledale dobro pašo pred sabo. Gab je imel dosti muke in napora, da jih je spravil naprej. Večerilo se je že skoraj, ko je prišel v dolino. Krenil je mimo vasi in gnal živino prek polja, da pride čimprej do ravne ceste. Pa je kmalu prišel in je stopal potem za živino proti domači vasi.



Večerno sonce je obsevalo tiho, samotno jezerce, ko je stopal Gab mimo njega. Z zlatom obžarjeni valčki so pljuskali nalahno, komaj slišno; visoko bičevje se je treslo in pritajeno pošumevalo v božajočem večernem vetrcu, ki je vel skozi zagorsko dolino. Gab se je ustavil, da malo pogleda po jezercu. Tedaj je zapel v sosedni vasi zvonček, zapel tiho, milo, kakor da se joče . . . Gab je vedel, da je to mrtvaški zvonček, ki pozvanja v Ratečah. Vedel je tudi, da pozvanja stricu Kezovcu, ki je umrl v vasi mirno in spravljen z Bogom . . . Gabu se je razžalostilo srce, in solze so mu tekle po licih, ko je stopal za živinico in držal klobuček v roki. Molil je za rajnega dobrotnika.

Gab je prišel v vas, a ni šel takoj domov. Po stranski poti je gnal živino naravnost na sosedovo dvorišče. Tam sredi dvorišča je stal sosed in se je silno začudil, ko je zagledal Gaba. Gab je stopil naravnost k njemu. Pa mu je rekel: »Tako in tako je, stric. Zaradi moje zanikrnosti vam je poginilo šest pitanih ovac in rejen jarec . . . Pa sem vam privedel zdaj druge ovce in za jarca vam dam lepo kozo, da se ne boste jezili name . . . Saj ne boste zdaj več hudi name, stric?«

Sosed se je čudil vedno bolj, in Gab mu je moral povedati vse, kar je doživel v Planici. Sosed se ni več jezil. Še celo za roko je prijel Gaba in ga je vodil proti Lipnikovemu domu. »Le pojdi z mano!« je rekel. »Greva k tvo-

jemu očetu. Govoril bom za te, da ne bo prehudo ropotal. Le nikar se ne boj, fantič! Ne bo hudega . . . »

Pa res ni bilo. Pač se je oče nekaj srdil, a sosed mu je prigovarjal — nazadnje je pa oče Gabu vse odpustil. Seveda, samo trdno je moral Gab obljubiti, da ne bo nikoli več nepridiprav. No, Gab je to lahko obljubil, ker je že sam sklenil, da bo vnaprej priden in pošten. Saj si je dobro zapomnil one bridke dni, ki jih je moral preživeti v Planici, ker je bil nepošten in velik trmoglavec! — Zato mu je bilo lahko obljubiti, ker je že sam dobro vedel, da ne bo nikoli več v življenju tak nepridiprav — res nikoli več . . .

Tisti večer so spet pri Lipnikovih večerjali v veliki prijaznosti. Gab je moral po resnici pripovedovati svoje bridke doživljaje. Po večerji pa se je splazil k staremu očetu na grelico. In tam sta si spet pripovedovala in modrovala pozno v noč. Pa sta se še celo sporekla zaradi tiste rožeponože na Mucni gori. Stari oče je trdil, da tista roža prinaša nesrečo; a Gab mu je ugovarjal in trdil, da je to samo prazna vraža. In tako je šlo dosti večerov. Rožaponoža se pa ni zmenila za to prerekanje, ampak je spet lepo vzcvetela drugo pomlad na Mucni gori. In vsako pomlad bo še vzcvetela in gledala v božje sonce; bridkost in nesreče si pa napravljajo ljudje sami, odrivajo jih pa radi na druge; če ni bližjega, pa na uboge rožeponože.



[www.omnibus.se/beseda](http://www.omnibus.se/beseda)

**ISBN 91-7301-312-9**